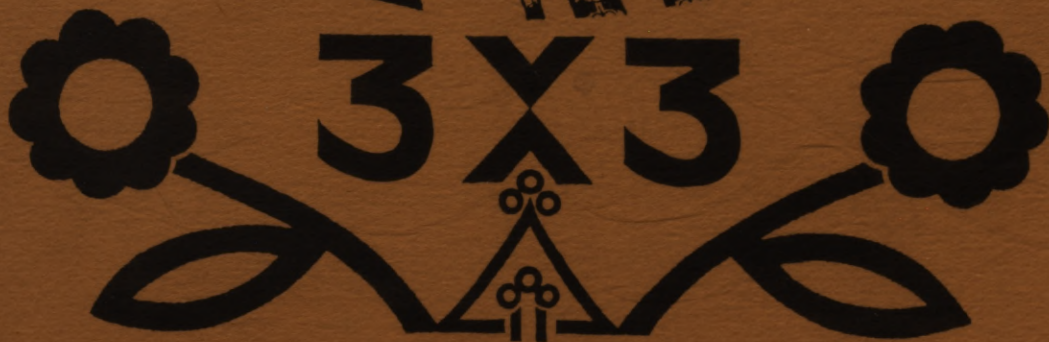

PA DEJAS CELU 71

1983. G. NOVEMBRĪ

PA DEJAS CEĻU 71

Sirsnīgi pateicamies PBLA Kultūras fondam par piešķirto \$300(ASV) atbalstu. Šis atbalsts gūts ar LTDA vadītājas Lidijas Zariņas starpniecību. Esam arī par to pateicīgi. KF priekšsēdis L.Reiters raksta, ka nauda piešķirta „šī izdevuma uzlabošanai un redakcijas kollēģijas izveidošanai visās zemēs.” Diemžēl, mēs vēl nekā no LTDA neesam dzirdējuši. Lēmumu par sadarbību pieņēma pirms četriem mēnešiem, Milvoku Dziesmu svētkos. Kāda būs sadarbība, ja šinī laikā nevar paziņot lēmumu?

Uz vāka redziet Astras Lāces zīmēto plakātu Melburnas 3x3 nometnei. *Pa dejas ceļā* esam snieguši daudz ziņu par visām 3x3 nometnēm (šis numurs nav izņēmums), bet liekas, ka tie nav izraisījuši lasītājos nekādu interesi. To secinu no tā fakta, ka neviens nav pieteicies piedāvātai tautas deju ievirzei Melburnas nometnē. Var jau būt, ka visi potenciālie šīs ievirzes dalībnieki piedalīsies 6. VLJK un tāpēc nevar atļauties piedalīties 3x3. Pieņemu, ka ar kongresa rīkošanu viss iet labi, jo jaunākas ziņas nav saņemtas.

Man jau iepriekš ir aizrādīts, ka bieži atkārtoju gramatisku kļūdu, kas atkal parādās iepriekšējā paragrafā. Varbūt tur ir vairākas kļūdas, bet tā, par ko pašlaik rakstu, ir žurnāla nosaukuma *Pa dejas ceļu* locīšana. Tas izklausās jocīgi kādam, kas nav ar šo nosaukumu dzīvojis desmit gadus. Attaisnoju to ar populāru ikdienas lietošanu, jo darām to pašu ar avīžu nosaukumiem *Laiks* un *Austrālijas latvietis*.

Nākošgad šinī žurnālā ir jāpanāk lielākas maiņas. Kādas tās būs ir grūti tagad teikt. Ceru, ka *Pa dejas ceļu* turpināsies. Būtu patīkami redzēt 100. numuru!

Juris Ruņģis

PA DEJAS CEĻU 71

1983. gada novembrī

izdod

Austrālijas latviešu tautas deju kopas

*

Redaktors	Juris Ruņģis
Techniskais redaktors	Jānis Dūšelis
Saimnieciskās daļas vadītāja	Anna Majoriņš
Pārstāve Melburnā	Ināra Zemītis
Pārstāve Adelaidē	Maruta Šmits
Redakcijas locekļi	Kārlis Paegle, Vita Ruņģe, Valda Siksna, Andrejs Upenieks, Sane Upeniece

Vāka zīmējums Astra Lāce

*

Ar vārdu, segvārdu vai inīcijiem parakstīti raksti ne vienmēr atbilst redakcijas viedoklim.

*

Redakcijai piesūtītie izdevumi:

Labietis 65; Brīvība 7(350), 8(351); Darba Jaunatne 36; Jaunā Gaita 144; Montrealas Latviešu biedrības Ziņotājs 9(414), 10(415); Vaga 5.

*

Viena gada abonements (4 numuri) maksā \$A8.00 Austrālijā, un ārzemēs pa lēno pastu.

Iepriekšējie numuri dabūjami pret pasta izmaksu.

Naudas pārvedumi un čeki izrakstāmi Austrālijas dolāros uz ALTDK vārda.

*

MATERIĀLI PDC 72 IESNIEDZAMI LĪDZ 1984. GADA 20. JANVĀRIM.

PA DEJAS CEĻU 71

November, 1983

Published by

Australian Latvian Folk Dancing Groups
21 Margaret Street, ROSEVILLE, NSW 2069

Printed by PRINTMAIL

90 Reserve Rd., Artarmon, NSW 2064

Ph. (02) 437-6917

tarā ieslēgtus insektus, kas vairs sen nav uz šīs zemes sastopami. Izpētot zemes nogulšņu kārtas, kurās ir atrodams dzintars, zinātnieki var mums pateikt šo tik labi uzglabāto dzīvnieciņu vecumu, kas savukārt ir tīri pasakains – piecdesmit miljoni gadu!

Senos laikos, vai, kā jau jūs jau lasījāt, ja var ticēt zinātniekiem, pirms piecdesmit miljoniem gadu, kur tagad skalojās Baltijas jūra un ir zemes ap to, zaļoja tropiski mūža meži ar milzīgiem kokiem – dzintara priedēm. Koka zars vai viss stumbrs, nolauzts vētrā vai arī zibens nosperts nokarājās lejup un no tā sūcās sveķi, izveidodami zeltainus stalaktitus vai arī sakrādamies zemē. Ziņkārīgie insekti uz tā nokļuvuši pielipa un tika pārklāti jaunām sveķu kārtām un palika tur iemūžoti uz gadu simteņiem.

Dr. Svends Larssons, kurš Kopenhāgenas Zooloģiskajam muzejam krāj aizvēsturiskus insektus, saka, ka pēti dzintaru ir kā atvērt un lasīt retas vecas grāmatas. Viņš šajā muzejā var parādīt dzintarā ieslēgtu lapseni tik pilnīgi saglabātu, ka katra dzīslīņa spārnos, acis, un uz trauslajām kājām katrs matiņš ir tikpat skaidri redzams kā dzīvam insektam. „Tas ir tikpat kā skatīties caur dzeltenu logu miljoniem gadu pagātnē,” saka Dr. Larssons, „bet tiklīdz mēs mēģinām kādu no šiem dzīvnieciņiem atsavināt no viņu caurspīdīgā zārka, tie sabirst putekļos.”

Šajā muzejā Dr. Larssons ir sakrājis pāri par 7000 dažādu insektu, ieslēgtus dzintarā, sākot no kokradžiem līdz vissīkākajai smilšu blusai.

Viens caurspīdīgs dzintara gabals mums rāda tur sevī ieslēgtus 10 mušas, 3 odus, 3 vaboles, 2 zirnekļus, lapseni un skudru. „Tas ir īsts brīnums, šis gabals, entomoloģijas džekpots,” saka Dr. Larssons. Arī divas drāmas ir redzamas viņa kolekcijā: divi sīki kukaiņi ieslēgti mīlas brīdī un zirneklis, uzbrūkot mušai, kas iepinusi tā varbūt pirms piecdesmit miljonu gadu austajā tīklā.

Insekti ir tikai daļa no tā, par ko mums stāsta dzintars.

Dzintarā ir arī atrodami dzīvnieku kāju nospiedumi, putnu spalvas, lapu un ziedu putekšņi, kas ļauj mums ieskatīties tā laika tropiskajā mūža mežā, kur zaļoja dateļu koki, palmas un dzintara priedes, tur, kur tagad šalc Baltijas jūras ūdeņi.

Lielākais dzintara gabals ir atrasts 1860. gadā Austrumprūsijā. Tas ir svēris tuvu 10 kilogrammiem un tā vērtība tajā laikā bija 1500 mārciņu. To izstādīja Berlīnes vēstures muzejā.

Viens no visvērtīgākajiem dzintara izstrādājumiem – īsts mākslas darbs – ir atrasts kapenēs Suseksā (Sussex), Anglijā. Tas ir alus kauss izgriezts no viena gabala vērtīga dzintara. Šis brīnišķīgais mākslas darbs ir redzams Braitonas (Brighton) muzejā.

Nesen Ņujorkā, kādā mākslas galerijā, bija izstādītas senlaiku rotas lietas. Starp tām bija daudz senu dzintara izstrādājumu, kuru vērtība sniedzas tūkstošos dolāru. Izstādē dzintaram bija ļoti daudz apbrīnotāju.

„Dzintara dabīgais izskats, vieglums un mirdzums liek to apbrīnot pat modernam cilvēkam,” saka dāņu rakstnieks Henningssens. „Tā dažādie veidi un krāsas no piena balta līdz gluži melnam, pat zilam un zaļam, spēj apmierināt pat visizsmalcinātākās gaumes.”

Apmēram katrs tūkstošais dzintara gabals ir ar sevī ieslēgtu kādu aizvēsturisku insektu, kas paaugstina šī gabala vērtību vairākkārtīgi.

Honkongā rotas lietu veikalu plauktos dzintars cenas ziņā stāv blakus zeltam un džeidēm.

Kaut arī vislielākais vairums dzintara nāk no Baltijas jūras apskalotajiem apgabaliem, tad tomēr to atrod arī Sicīlijā, Austrumanglijā, Grenlandē, Kalifornijā, Ķīnā un Japānā. Ne visai sen Japānā,

rokoties pēc akmegoglēm, atklāja lielu slāni dzintara. Izraka līdz 4 tonnās. Tas nebija piemērots rotām un visu izlietoja krāsu un laku izgatavošanai.

Burmā atrasto dzintaru sauc *burmīts*, un tas ir labi pazīstams Ķīnā un Japānā. Burmīts ir tumši sarkans un, kā zinātnieki domā, ir vēl vecāks kā Baltijas jūras piekrastēs atrodamais.

No seniem laikiem dzintars lietots kā medicīnas līdzeklis – arī modernajā medicīnā lieto dzintaru. Trauki asins pārliešanai reizēm ir gatavoti no presēta dzintara. Dzintars utur ilgi vienādu temperatūru, jo nevada to tik ātri kā metāls, akmens vai stikls.

Dzintars sadegot smaržo. Šis īpašības dēļ dzintaru lieto smaržu un vīraku gatavošanai.

Caur izrakumiem mēs uzzinām, ka primitīvās tautas jau ļoti senos laikos lietoja dzintaru tā samērā vieglās apstrādāšanas dēļ un no tā gatavojušas primitīvas rotas. Tad vēlāk atklājās, ka 16., 17. un 18. gadu simtenī, civilizācijai attīstoties, attīstās dzintara apdare un tā pielietošanas veidi. Dzintars parādās rotās – iekalts zeltā un sudrabā, altaru izrotājumos, spoguļu rāmjos, bez tam smaržu, laku un krāsu gatavošanā, un medicīnā.

Dzintara krājumi pilnīgi izsīkt varbūt nespēs nekad, kaut arī ies mazumā. Kāds Dānijas tirgotājs ievērojis, ka pasaule dabūs jaunus dzintara krājumus no Jaunzēlandes. Tie tur veidojas jau šodien no kādas priedes sveķiem, bet laikam gan būs jāpaiet atkal 50 miljoniem gadu, lai šie sveķi pārvērstos par dzintaru, un tad tajos ieslēgtās dzīvības stāstīs par mūsu dzīvi šodien.

Indra Gubiņa

NOLIEKU SAVU SVĒTDIENU

Novelku sidraba gredzenus,
noņemu dzintara saktu.
Nolieku savu svētdienu,
ieslēdzu cieši to lādē.

Aizveru vāku un raugos:
pirkti bez gredzeniem tukši.
Domās vēl atpakaļ taustos,
sitās kur pieciņi mirkļi.

Nevaru satraukto prātu
kā rotas slēgt lādē – vāks ciet! –
Nevaru? Jāvar! Būs jāvar
atkal rāmi darbdienā iet.

Novilkti vizošie gredzeni,
noņemta dzintara sakta.
Jāpaliek, jāpaliek svētdienai
aiz vāka sidrabiem blakus.

Par dzintaru un rotas lietām esmu interesējies jau no mazām dienām. Vecaimātei bija dzeltens taurenītis – broša – tas saistīja manu uzmanību sava spožā dzeltenuma un dzidruma dēļ. Vecaistēvs sacīja, ka tas pirkti Rīgā un ir no dzintara. Vecaistēvs zināja arī pastāstīt kā dzintars ir radies un viņa stāsts mani tā aizrāva, ka es piecus gadus vecs būdams, to pilnīgi neizpratis, nolēmu pats no priedes sveķiem pagatavot dzintaru.

Mūsu māju robežās tecēja strautiņš, tajā es ieraku vairākus sveķu gabalus un cerēju – ka tie ar laiku un ūdenī gulēdami pārvērtīsies par dzintaru. Nepagāja ne pāris nedēļi, kad es gāju aplūkot, vai dzintars jau ir gatavs – nebija – un tā es arī nesaņēmu.

Vācijā kādu laiku mācījos kokgrīšanu pie koktēlnieka Teodora Pūces un tikai tad es tā īsti iepazīnos ar dzintaru, kas viņam bija līdzi no Latvijas. Viņš man arī vienu sauju no šī dārguma uzdāvināja, kad pēc gadiem satikāmies te Austrālijā. No tiem laikiem mana kāre pēc dzintara un arī mazliet zināšanas ir pieaugušas, un šodien es īsumā vēlētos pastāstīt par dzintaru un latviešu saistībām ar to.

Latvijā dzintars ir atrodams pēc ledus laikmeta nogūlumos: Rojā, Engurē, Babītē, Slokā, Kolkas ragā un Lielupes lejas galā.

Daudz dzintara atrada senāk – un arī atrod vēl tagad – Kurzemes jūrmalā pēc vētrām. Tas ir senais dzintara iegūšanas veids, kas savu nozīmi nav zaudējis vēl līdz šai dienai. Lielākos vairumos dzintaru iegūst ar tīkliem – velkot tos pa jūras dibenu un arī ar mašīnām, rokoties jūras dibenā vai arī piejūras rajonos.

Izrakumi tad tiek skaloti, sijāti, šķiroti un izvērtēti, tad tikai atklājas, ka mazāk kā viena piektā daļa ir lietojama rotām.

Kas kaitēja nedzīvoti
Lielas jūras maliņā?
Cik jūriņa viņus meta,
Tik izmeta dzintariņa.

Grezni brauca lauceniece,
Pilnas krūtis sudrabiņa;
Vēl greznāka zvejniecīte,
Pilnas krūtis dzintariņa.

Zvejniecīga māsiņai
Jūra pūru pielociņa;
Bij tai zelts, sudrabiņš,
Dzintars pūra dibenā.

Latvijā dzintars apstrādāts jau ļoti senos laikos – par to liecina izrakumi Sārnatnes purva apkārtnē un Lubānas zemienē.

Šī laikmeta izstrādājumi atrasti arī Lietuvā.

Pēc 13. gadu simteņa Vācu iekarotāji pakāpeniski pārņēma tiesības uz dzintara vākšanu, apstrādāšanu un tirdzniecību pakļautajās prūšu, lietuviešu, latviešu un igauņu zemēs. Par dzintara vākšanu un apstrādāšanu zemju īstajiem saimniekiem draudēja sods, un tomēr dzintara vākšana un apstrādāšana Baltijas jūras apskalojās zemēs nekad nav mitējusies un turpinās vēl šodien.

Dzintara loma latviešu tautas tērpa rotājumos nav tik ievērojama, kā to varētu domāt, ņemot vērā sevišķi lielo dzintara nozīmi aizvēsturiskos laikos. Tāpat maz ir tautas dziesmu par dzintaru.

F. Jākabsona rakstos par dzintara tautas dziesmām ir minētas tikai 19 oriģinālās un 56 varianti. Reizēm tautas dziesmās dzintars ir lietots pārspīlētā nozīmē, jo tiek runāts par dzintara sakšu, divieli, pūru, krēslu, pat dzintara zārku. Mēs tos varētu iedomāties vienīgi rotātus dzintara gabaliem.

Kalēji, kalēji
Jāniša brāļi
Nokala Jānim
Dzintara zārku
Dzintara zārku
Tērauda krustu.

Ja tu gudris tēva dēls,
Es tev gudru darbu došu;
Es tev došu glāžu ciri –
Dzintariņa krēslu taisi.

Mans brālis balodis
Dzintara pilī,
Tautu meita pūcīte
Žagaru būdā.

Kaut arī dzintars visos laikos atzīts par dziedinātāju dažādām vainām, mēs neatrodam neko par to latviešu tautas dziesmās. Otrā dziesmu krājumā, kas tika izdots 1953. gadā Kopenhāgenā ir gan minēts, ka dzintars lietots saktiņu veidā, sevišķi Kurzemē – krekla saspraušanai, un 19. gadu simteņa sākumā no dzintara gatavotas kniepkānes; tās ir divas savienotas dzintara pogas krekla saturēšanai.

Kurzemē un Zemgalē, retāk gan citos latviešu novados, sievietes nēsājušas dzintara krellu virknes.

Dzintara atsevišķi veidojumi, prāva izmēra pakariņi, krelles, no maz apstrādātiem dzintariem ir bijusi parasta parādība, jau vidējā un vēlā dzelzs laikmetā, kā tas atklājas no izrakumiem senajās kapenēs un kronikās.

Tautas dziesmu latviete ir raksturīga tieksme greznoties bagātām rotām, sevišķi krāšņgas ir bijušas saktas un vaiņagi, taču to gatavošanā visvairāk lietots varš, bronza, sudrabs un pat zelts. Skaistākās saktas, kā Krustpils, Alsungas, Pērkones tika rotātas sarkaniem akmeņiem. Bet piejūras novados kā Nīcas un Bārtas tās tika rotātas dzintariem.

Es deviņu brāļu māsa,
Man deviņi vainadziņi;
Trīs bij zelta, trīs kauliņu,
Trīs dzeltenu vizulīšu.

Es tā lielā kalējmeita,
Man tā lielā sudrabsakta;
Uzkāp kalnā, atgriež krūti,
Lai tie raugās – kungu dēli.

Lepna bija tā meitiņa,
Nedrīkstēju bildināt;
Tai meitiņai bāleliņš
Rīgā zelta kalējiņš.

Ar latviešu rotu kalšanu kopš viduslaikiem nodarbojās divu grupu amatnieki: zeltkaļi un saktu un jostu kalēji. Zeltkaļu amatā bija nodarbināti gandrīz tikai vācieši, otrajā latvieši. Lai kļūtu par saktu un jostu kalēju bija jāmacās četri gadi – trīs mācekļa gadi un ceturtais meistara.

Zeltkaļi – vācieši – saviem izstrādājumiem varēja viegli dabūt cēlmetālus – zeltu un sudrabu. Latviešiem bija jāsamierinās ar lētākiem metāliem kā varu, bronzu un dzelzi, bet pilnīgi šis noteikums nebija legalizēts un arī netika stingri ievērots, tā arī starp latviešiem, cauri gadu seimteņiem, pastāvējusi sudraba un zelta rotu izstrādāšana un to izdaiļošana dzintariem un vairāk vai mazāk vērtīgiem dārgakmeņiem.

Turpretīm vācu amatmeistari, pēc ģildes noteikumiem, nedrīkstēja zeltā un sudrabā iestrādāt neko citu kā tikai dārgakmeņus.

Tikai Rīgas latvieši bija sava laika vienīgā plašākā brīvo latviešu saime, visus vācu valdīšanas gadu simteņus, un mums jāpateicas tās amatmeistariem par grezni kaltām un izrotātām rotām, kādas nekur citur nav sastopamas, un kuras mēs turpinām kalt un valkāt vēl šodien. Un ne tikai Rīgā vien kala šis zelta un sudraba rotas – tās darināja arī Cēsīs, Bauskā, Jelgavā, Kuldīgā.

Vislielākais pieprasījums bija pēc derību gredzeniem.

Aiz kauniņa nedrīkstēju

Bāliņam roku dot –

Pilni pirksti abām rokām

Tautu dotu gredzentiņu.

Man nopirka tautu dēls

Tik ērmtu gredzentiņu:

Visapkārt zelta rasa,

Vidū saule vizināja.

Cittautieši, kam latviešu etnografiskās parašas bija svešas, savās darbnīcās veidoja samākslotus augu vai dzīvnieku formu stilizācijām piesātinātus darbus, vai tādus, ko prasīja tālaika mode.

Kaut arī 19. gadu simteņa beigās Liepājā izveidojās vairākas rotkaļu darbnīcas, kur gatavoja latviskas rotas, taču arī tajās vēl netika stingri ievērotas latviešu etnografiskās parašas. Tikai ap trīsdesmitajiem gadiem Liepājā atdzima latvisko rotu apdare, pilnīgi dibināta uz tautas tradīciju pamata.

1930. gadā Liepājā lietišķās mākslas vidusskola atvēra dzintara apstrādāšanas nodaļu, kura pastāv vēl šodien. Dzintara un metāla apdari māca arī Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolā.

Šodien Latvijā vislielākais vairums dzintara rotas lietu nāk no darbnīcām „Māksla” un tur strādā augsti kvalificēti dzintara apdares meistari, kas savu rotas lietu skaistumu rādījuši ne tikai Latvijā, bet arī citu zemju veikalos un izstādēs.

Kamēr nebija stājies spēkā aizliegums sūtīt dzintaru un dzintara rotas draugiem un radiem ārpus Latvijas, arī mēs te svešumā saņēmām daudz vērtīgu dzintara izstrādājumu. Manuprāt, visvērtīgākie bija neapstrādātie dzintara gabali, jo arī emigrācijā ir izaugusi vesela saime daļamatnieku, kas vēlas rādīt savu prasmi un vingrinās dzintara apstrādāšanā, darina gan etnografiskas, gan modernas rotas, bet dzintaram trūkstot, ir spiesti ar to apieties tik taupīgi, ka viens otrs iecerēts projekts pat nevar īstenoties.

Jau iepriekš stāstīju par dzintara izcelšanos un tā vecumu. Tagad pakavēšos pie citiem faktiem, kas varbūt varētu interesēt.

Dzintara ķīmiskais sastāvs ir šāds: ogleklis 78%, ūdenradis 10.5%, skābeklis 10.5%, sērs 0.5%, skābe 0.5%.

Dzintara īpatnejais svars ir 1.2. Viegļāks par ūdeni ir šūnainais dzintars, bet tas nav piemērots rotas lietu gatavošanai.

Dzintaram nav noteiktas kussšanas temperatūras; tā var būt no 100 – 400 gradu Celsija.

Pēc krāsas un dzidruma dzintaru var iedalīt vairākās grupās.

Caurspīdīgais dzintars ir ļoti blīvs, dažādas intensitātes dzeltenā krāsā, arī bezkrāsains vai zaļgans. Pareizi izmantojot garoziņas īpašības var iegūt daudz zeltainu toņu. Tā pulējums ir vienmērīgi spodrs.

Dūmakainais dzintars ir dažādu toņu dzeltensārtā krāsā, ar nevienāda blīvuma dūmaku, vietām caurspīdīgs. Tas ir trausls, ar lielākiem vai mazākiem gaisa burbulīšiem. Samērā labi pulējams.

Sajauktais dzintars vai *bastarda dzintars* ir lāsumains, vietām caurspīdīgs ar necaurspīdīgu citas krāsas rakstu. Tā blīvums dažādās vietās ir atšķirīgs, pulējums nevienādi spodrs.

Necaurspīdīgais dzintars ir dažādas intensitātes dzeltenā krāsā, lāsumains, arī balts. Tā blīvums ir dažāds un līdz ar to dažāds pulējuma spodrums. Retāk sastopams tumšs, necaurspīdīgs dzintars, kas radies kūdrai piesūcoties ar dzintarpriedes sveķiem. Tas ir porains un slikti pulējams.

Sastopami dzintara gabali ar dažādiem sīkiem priekšmetiem tajos – „ieslēgumiem” – augu stiebrīņiem, lapām, ziediem, koku mizām, zariņiem, ūdens pilieniem un dažādiem kukainīšiem. Prasmīgs rotkalis no šāda dzintara var izveidot vienreizējus darbus.

Izraktais dzintars ir pārklāts ar biezu, trauslu dēdējuma kārtu – garoziņu. Jūras izskalotam dzintaram virsma ir jau daļēji nogludināta un garoziņa plāna. Arī apstrādātam un nopulētam dzintaram gadu gaitā izveidojas dēdējuma kārtiņa – dzintars kļūst trausls – un mainās arī krāsa.

Tagad Latvijā plaši izplatīti ir izstrādājumi no „presēta dzintara”. Būtībā tas ir saucams par plastmasas dzintaru, jo satur dzintara putekļus un dažādus plastika savienojumus. Daļamatniekiem, kas ciena savu darbu, būtu jāatturas šo aizstājēju lietot rotas lietās.

Pašā pēdējā laikā Latvijā ir apgūta jauna tehnika dzintara apstrādāšanā, vai pareizāk sakot, tā pārveidošanā. Dzintara gabali eļļā zem spiediena tiek karsēti, tā viņos rodas dažādi, parasti blāvāki krāsu laukumi, dīvaini ornamentu vai rasai līdzīgi pilieni. Šie dzintari, attiecīgi iestrādāti metālā, izskatās ļoti iespaidīgi.

Rota, rota, skaista rota –

Kas tev' skaistu darināja?

To darīja veikli pirksti,

Pati daiļa nesējaņa.

Pērc, tautieti, ko vajaga,

Man saktītes nevajaga:

Man pašai mātes sakta,

Mātes kakla dālderīši.

Skanēt skan man maļot,

Skanēt skan velējot:

Zīles skan, man maļot,

Gredzentiņi velējot.

Atšķirībā no citiem daļamatniecībā lietotajiem materiā-

liem, kā metala, koka, māla vai stikla, dzintars bieži vien it kā pats nosaka no tā gatavojamā priekšmeta veidu. To izdara tā kvalitāte, krāsa un sākotnējā forma, daiļamatniekam tikai jāuzzīmē kompozīcija un tad, pamatojoties uz ieceri, pareizi veidojot proporcijas un izmantojot dzintaru kā izejmateriālu, var radīt pat mākslas darbus.

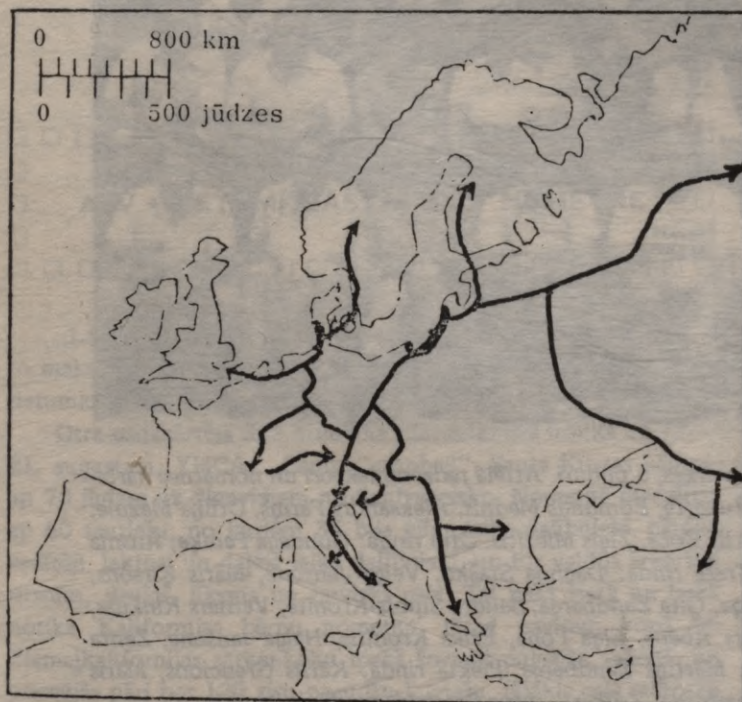
Proporciju jautājums kā māksliniekus tā arī daiļamatniekus nodarbinājis visos laikos, jo pareizi izraudzītas proporcijas, sevišķi rotas lietās, nosaka to skaistumu un vērtību.

Tātad, vispirms jāņem vērā dzintara gabaliņa forma, krāsa un fiziskās īpašības.

Dzintars ir mīksts, pat ar nazi griežams. Pieredzējis rotkalis, rokās paņēmis dzintara gabaliņu jau redz kas no tā iznāks, bet iesācējs – ar vīli vai nazi jau pašā sākumā var noņemt dzintaram visskaistāko vietu, to pulēt un gludināt līdz dzintars ir zaudējis visu savu pievilcību un līdz ar to arī savu vērtību.

Dzintara rotas lietu projektējot, vēlams, lai tiktu izmantota visa dzintara masa, nesadalot to sīkos gabaliņos. Ja iecerēta sarežģīta, saliktu formu rotas lieta, jāizvēlas mazāki gabaliņi un, protams, jāseko iepriekš uzzīmētai kompozīcijai.

Rotas lietas estētisko vērtību nosaka virsmas apdare. Īpaša vērtība jāveltī dzintara virsmas apdarei, lai izceltu dzintara dabisko, neatkārtojamo skaistumu. Atkarībā no fiziskajām īpašībām dzintara pulējumam ir dažāds spodrums. Dzintars jāapstrādā tā, lai rotas skatāmajā pusē tā virsma būtu ar košāku krāsu un izteiktāku rakstu. Parasti dzintara virsmu veido bez izteiktām šķautnēm. Īpaši necaurspīdīgam un lāsainam dzintaram nav vēlamas šķautnes, jo tās kavē dabiskā raksta un krāsas uztveri. Šķautnaina virsma ieteicama vienīgi caurspīdīgam dzintaram un tikai tad, ja gaismas reflekss palīdz izcelt tā krāsu un dzidrumu. Tomēr jāatceras, ka dzintars nav nedz stikls, nedz arī kristālisks dārgakmens un tā virsmu nedrīkst veidot ar sīkām regulārām šķautnēm. Tā dzintaru apstrādā ķīnā un tas atgādina pulētu stiklu.

DZINTARA CEĻI LAIKĀ NO 1600. LĪDZ 1200. G. PR. KRISTUS

Mūsu tautisko rotas lietu pūrs nav iztukšojams un to papētot var atrast arvien ko jaunu, rakstos, veidā un apdarē.

Latvijas daiļais amats – latvju senā māksla – ir apliecinātāja mūsu tautas dzīvot un pastāvēt gribai kā dzimtenē, tā arī svešumā.

Latvju daiļamatnieki sasaucās pār zemēm, nerimst čaklo roku spar: viņu darbnīcās un atmirdz izstādēs un latviešu namos.

Ir gan vērojama parādība, ka latviskie izstrādājumi reizēm kvalitātē un etnografiskā pareizībā slīd uz leju, bieži tiek atvīti ar mākslīgiem un nepiemērotiem materiāliem. Tomēr tie, kas daiļamatniecībā iesaistījušies, turpina nopietni strādāt un īstie entuziasti to dara pat tad, ja peļņa nav lielāka kā pāris dolāru stundā.

Sudrabiņa gailis dzied,
Dzintariņa kalniņā;
Lai cēlās saules meita,
Zīda diegu šķetināt.

Zelta griezti man matiņi,
Sudrabiņa vainadziņš;
Tam dēlam lūkoties,
Kas sudraba jostu joza

Dzintars senajiem latviešiem bija ļoti augsti cienīts dārgakmens. No izrakumiem senajās kapenēs un kronikām mēs zinām, dzintara krelles latvietes valkājušas jau 16. gadu simtenī kā dziedniecības un laimes akmeņus.

Pāvesta vēstnieks Lippomanis, kas apceļojis Baltiju 1574. gadā, raksta: „Livonijas sievietes tura lielākā godā dzintaru un varu kā mēs Romā pērles un zeltu.”

Šī dzintara mīlēšana latviešu tautai nekad nav mitējusies, mainījies ir dzintara pielietošanas veids rotās un piemiņlietīņu gatavošanā.

Nevarēdami mūsdienu dzīvokļos novietot vai pat sagādāt lielu, varā kalnu, dzintara gabaliem rotātu, pūra lādi, mēs tomēr priecājamies par tādas aizstājēju – mazu izrakstītu lādīti, cibuņu, vācelīti, vai svečturi, sevišķi ja tajā iestrādāts kāds dzintara grauds.

Radošā daiļamatniecība ir daļa no mūsu dzīves un savā vispusībā aizsniedz tās dažādās prasības, apvienojot daiļo ar lietīšķo, senajo ar moderno.

Protams, daiļamatniekam arvien paliek neatrisināta problēma – cik tālu viņš var atkāpties no etnografiski pareizā un palikt uzticīgs latviešu mākslai, nesākot ražot tikai komerciāli ienesīgas lietas.

Pati darba darīšana, jaunu veidu meklēšana un mēra sajūta arvien jātura prātā, sekošana veciem labiem paraugiem nekad nav nopejama, bet kā nekas nedrīkst palikt sastinguma stāvoklī, tā arī daiļamatniecība nē.

Daudzajos gadījumos latviešu rotkalis atdzīvinājis senās rotas ikdienā nēsājamās vai lietojamās formās un daļu latviešu atturējis no lētajiem atvietotājiem. Ir tikai jāvēlas, lai nepazūd senie raksti un necieš stila vienkāršība. Līdzšinējā pieredzē par to nav bijis jāsūdzās.

Roberts Eglīte

3x3 GAREZERĀ 1983. GADĀ

(pārņemts no nometnes avīzes)

Trešā 3x3 nometne ASV Vidienē notika Garezerā no 14. līdz 21. augustam. Tā bija pulcinājusi 224 dalībniekus no Savienotajām Valstīm, Kanadas, Vācijas, Austrālijas un 1 dalībnieku no Izraēlas.

Visas 3x3 nometnes ASV ir Amerikas Latviešu Apvienības Ārpuskolas izglītības biroja projekti. Šo biroju vada Līga Ruperte. Viņa bija arī 3x3 nometnes vadītāja Garezerā. Viņai par palīgiem strādāja nometnes administrators Arnolds Ruperts, vadītājas palīdzēja Sandra Kronīte-Sīpola, bibliotekāre un iekšējās informācijas koordinatore Dagnija Staško, tautas deju un vakara programmu vadītāji Zigis Miezītis un Sandors Abens.

Par šī gada nometni un iecerēm nākotnē Līga Ruperte izskaidroja: „Nometne vispār izskatās priecīga un dziesmota. Daudz un skaisti dziedam! Pirmo reizi 3x3 laikā nometne piedzīvoja lietu, bet tas dalībnieku entuziasmu nemazināja. Nākošā nometne ir plānošanas stadijā un pamazām jau tiek sarunāti darbinieki.”

No 224 nometnes dalībniekiem 145 bija Savienotās Valstīs dzīvojošie – 44 no Mičiganas, 29 no Ilinojas, 21 no Ohio, 13 no Minesotas, 9 no Džordžijas, 9 no Viskonsinas, 7 no Ņujorkas, 3 no Pensilvānijas, 2 no Virdžīnijas, 2 no Kalifornijas, 2 no Indijas, 1 no Vašingtonas (DC), 1 no Konektikutas, 1 no Nebraskas, 1 no Masačusetas. 70 dalībnieki nāca no Kanadas, 5 no Vācijas, 3 no Austrālijas un 1 no Izraēlas.

Nometnē darbojās 18 dažādas ievirzes: latviešu literatūras seminārs Valtera Nollendorfa vadībā ar 5 dalībniekiem, lekciju un debašu cikls „Lai tev nezustu Latvija, lai tu nepazustu Latvijai” Ilgvara Spilnera un Birutas Abulas vadībā ar 43 dalībniekiem, referātu un pārrunu cikls „Kā man svešumā dzīvot latviski” ar 29 dalībniekiem, koklēsana Aivara Staško vadībā, latviešu valodas izruņa Austras Graša vadībā ar 6 dalībniekiem, praktiskie darbi „Latvju sētas amatniecībā Kārļa Zoba vadībā ar 4 dalībniekiem, latviska virtuve Elgas Pones vadībā ar 9 dalībniekiem, ādas apdare Edmunda Medņa vadībā ar 5 dalībniekiem, jostu aušana Lilijas Treimanis vadībā ar 12 dalībniekiem, keramika Gundegas Peniķes vadībā ar 10 dalībniekiem, kokgriešana Vernera Rinkuša vadībā ar 10 dalībniekiem, rotkalšana Oļģerta Kutcera vadībā ar 27 dalībniekiem, aušana stellēs Ausmas Siliņas vadībā ar 5 dalībniekiem, tautas tērpi un rokdarbi Otilijas Mežules vadībā ar 11 dalībniekiem, 1/2x1/2 programma Zentas Apīnes vadībā ar 22 dalībniekiem, pusaudžu programma Sandras Kronītes-Sīpolas vadībā ar 12 dalībniekiem, latviski mazrunājošo bērnu programma Julietes Rumbergas vadībā ar 8 dalībniekiem un mazlācīšu no 0 līdz 6 gadiem Anitas Felkeres vadībā ar 12 dalībniekiem.

Nometnē darbojās šādi puduri – avīze, diskusiju grupa, koris, tautas dejas, šahs.

3x3 nometnes vakara programmai bija trīs daļas: kopreferāts, pati vakara programma un neoficiālā pēcvakara programma, resp. „nīkšana”, kas ietvēra referātus, video un skaņu lenšu atskaņojumus (piemēram, „Mālu ansambļis”, nometnes ziņas televīzijā, 1982. g. 3x3 filma u.t.j.), dziedāšanu un daudz ko citu.

Kopreferātu temati un referenti: „Viriešu tautas tērpi. Etnografiskie mūzeji” – Otilija Mežule; „Tautas dziesmu ietekme latviešu dzīvē un literatūrā” – Sandra Kronīte-Sīpola; „Latviešu

1983. gada 3x3 nometnē Garezerā darbojās 18 dažādas ievirzes, 5 puduri. Attēlā redzami lektori un nometnes darbinieki. Pirmā rindā (no kreisās): Arnolds Ruperts, Līga Ruperte, Edmunds Mednis, Aleksandrs Pariņš, Otilija Mežule, Oļģerts Kutcers, Aivars Ruņģis, Valters Nollendorfs, Kārlis Zobs, Zigis Miezītis. Otrā rindā: Gundega Peniķe, Ausma Siliņa, Aivars Staško, Alfons Mednis, Anita Felkere. Trešā rindā: Dagnija Staško, Velga Jansone, Māris Ķirsons, Paliepu Jānis, Uldis Bluķis, Lilija Treimane, Zinta Enzeliņa, Gita Zandberga, Sandra Sīpola-Kronīte, Verners Rinkušs, Juris Upatnieks. Ceturtā rindā: Ilgvars Spilners, Sandors Abens, Elga Pone, Ēriks Kronītis, Helga Jansone, Zenta Apīne, Ilze Kļaviņa, Austris Grasis, Juliete Rumberga, Mārtiņš Zandbergs. Piektā rindā: Kārlis Grencions, Māris Ozols, Vija Dāvidsone, Biruta Abula, Baiba Glassforda. Trūkst – Juris Dreifelds un Jānis Peniķis.
(Veltas Namatēvas attēls.)

DAUGAVIEŠU/SAKTAS ZIŅAS

BALLE

Gatavošanās Daugaviešu/Saktas gadskārtējai ballei 9. jūlijā kopā radīja parasto chaosu: nevarējām vienoties par ieejas cenu, dekorācijām, ēdienu utt. Mani, kā kasieri, baidīja tas, ka varētu trūkt apmeklētāju. Vienīgais, par ko bijām vienis prātis, bija, ka jābūt mazliet trakam, lai organizētu balli.

Pienāca 9. jūlija vakars un jau ap plkst. 20.30 radās jaunas rūpes: bijām plānojuši 172 viesiem, kas notiks, ja būs vairāk? Kur tos sēdināsim, ko dosim ēst? Izņemot atsevišķas vietas, visi galdi bija aizņemti.

Bijām daudz pūļu pielikuši pie mūsu balles dekorācijām, kas bija baloni un balti ornamenta, kas atspīdēja „melnās gaismās”. Tā kā mums nebija iepriekšējas pieredzes ar šāda veida dekorācijām, tad pagāja daudz laika, izmēģinot veidus, kā vislabāk radīt efektīvu rezultātu.

Kamēr dejotāji piedāvāja viesiem šampanieti un ierādīja vietas, spīdēja parastās ugunis. Kad tās nodzēsām, viesu aplausi mūsu dekorācijām lika manīt, ka patiešām bija izdevies radīt iespaidu, kas būtu „ne no šīs pasaules”.

Kā parasti, sniedzām īsu programmu, kurā piedalījās Lilita Lauriņa un Herberts Stanguts ar dziesmām, un mūsu kopa, nodejojot trīs dejas – Treji zirgi, Dzirnu deja un Ačkups.

Starp viesiem bija arī kādreizējā Daugaviešu skolotāja Velta Graudiņa ar savu vīru Arvīdu un māsu Gaidu Melki (arī kādreizēji Daugaviešu dejotāji). Velta ar Arvīdu ar interesi pirmo reizi noskatījās savas meitas Ritas uzstāšanos mūsu kopā.

Pēc programmas lūdzām viesus pie saklātā aukstā galda, kam sekoja dejošana pie *Karismas* orķestra mūzikas.

Mūsu darbs beidzās tikai nākamajā rītā, bet pēc iepriekšējā vakara labām sekmēm tas likās ļoti viegls.

Kā vienmēr, mūsu kopas dejotāju vecāki un draugi neliedza savu atbalstu, bez kā nevarētu iztikt, ziedojot ēdienu un mantas loterijai.

Tā kā izrādījās, ka visas mūsu raizes bija veltas un, spriežot no mūsu viesu un Melburnas latviešu pārrunām vēl pēc nedēļas, šī bija viena no mūsu vislabākām ballēm, esam saņēmuši dūšu rīkot nākamo, kas notiks 1984. g. 21. jūlijā.

PANĀKUMI SPORTĀ

1983. g. martā, pašiem par izbrīnu, ieguvām pirmo vietu Sabiedriskā kausa izcīņā. Jau pēc pirmā vakara sacensībām radās cerība, ka varētu veikties labāk kā citus gadus – Jānis Kļaviņš un Grahams Thompsons izcīnīja mums pirmo vietu galda tenisā.

Dūša nošļuka otrajā sacensību dienā, Mārim Vagaram un Pēterim Mežakam šachā paliekot ceturrtā vietā, bet uzlabojās pēc novusa sacensībām – Kārlis Aļeksējevs un Arnis Kalējs sīvās cīņās ieguva dalītu pirmo vietu ar Daugavas Vanagu komandu.

Nākošā svētdiena sākās ar voleja sacensībām, kur mums pārāk labi neveicās, kaut gan mūsu spēle pret MLS jauniešiem skatītājiem bija viena no visinteresantākām izīdinātās spēles dēļ.

Volejbolā, kur palikām ceturrtā vietā, mūsu komandā bez citiem piedalījās arī Ramons Leghani, Karina Vegnere un Modris Loženīcins.

Apvidus skrējiens radīja uztraukumu skatītājos un paceltas balsis un protestus starp komandu pārstāvjiem un sacensību vadītājiem – skrējēji ceļa staklē pienāca pirmstiesnešiem. Roberts Blāķis un Valdis Vagars, kā jau dejotāji, turpināja pa dejas ceļu, pārējie pret. Roberts nobeidza pirmais, Valdis trešais un Kārlis ceturtais, kopvērtējumā dodot mums pirmo vietu.

Lodes grūšanas laikā saulīte sāka spīdēt siltāk, un labāko grūdēju rezultātiem esot samērā līdzīgiem, cits novilka puloveri, cits virskreklu. Beidzamajam lodes grūdienam Eriks Blāķis novilka arī sporta krekliņu, „lai varētu labāk grūst lodi”. Esam pārliecināti, ka tikai tamdēļ viņš, kopēji ar Jāni Kursīti, ieguva mums otro vietu!

Peldēšanā un tāllēkšanā Eriks un Roberts pierādīja savas spējas, dodot mūsu komandai pirmo vietu.

Kad beidzot pēc lielas rēķināšanas un punktu skaitīšanas paziņoja gala rezultātu – Daugaviešiem/Saktai 20.5, MLS 18, DV 13, Dobelei 12.5 – nevarējām ticēt savām ausīm! Pēc ilgu gadu rēgulāras piedalīšanās šinīs sacensībās, beidzot kauss uz vienu gadu bija mūsu! AL sporta nodaļā iespiestajā fotografijā bija redzams mūsu komandas vadītāja Kārļa Aļeksēja platais smaids, saņemot kausu!

ĪSUMĀ

Liekas, ka šis gads bijis laimīgāks mūsu puīšiem kā meitām.

No mūsu meitenēm gada laikā divas (Anda Aļeksēja un Lilita Lauriņa) cietušas auto negadījumos un trīs (Gunta Kūka, Monika Svilāne un Gunta Vagare) kādu laiku pavadījušas slimnīcā.

Tanī pat laikā mūsu sportisti puīši var lepoties tikai ar niecīgām skrumbām un kādu sagrūstu potīti.

*

1983. g. 22. maijā ar 4 dejām piedalījāmie Vanadžu rīkotajā mūzikālajā pēcpusdienā.

*

1983. g. 25. jūnijā it kuplā skaitā uzstājāmie Džilongas Daugavas Vanadžu rīkotajā Jāņu ballē. Kaut laiks bija auksts, viesmīlība bija silta. Dejojām Trejus zirgus un Dzirnu deju un kopā ar Džilongas Pastalniekiem Jautro pāri. Ballē nosvētījām Modra Loženīcina dzimšanas dienu. Palikām pa nakti un brokastis ēdām pankūku restorānā.

*

1983. g. 1. jūlijā Vācu klubā dejojām Ķekatnieku, Jandālu un Ačkupu.

*

1983. g. 3. jūlijā piedalījāmie DV jaunatnes nozares raibajā pēcpusdienā. Daļa mūsu kopas dejotāju bija arī pēcpusdienas rīkotāji. Dejojām Ķekatnieku, Ačkupu un, kopā ar Sprīdīti, Jandālu. Palīdzējuši nokārtot telpas, pakavējāmie Latviešu namā atzīmējot Andas Aļeksējevas un Ingrīdas Addisonas dzimšanas dienas.

ZIEMSVETĶI

Fragments no iesāktā romāna *Rūtiņu Matilde*

Ram tam tirlī, ramtamtirlī, ramtamtirlīra!

Ram tam tirlī, ramtamtirlī, ramtamtirlīra!

Rūtiņu Matilde pielēkusi kājās, pasmagos vadmalas brunčus pieturēdama, lai nepinas pa kājām, trallinādama sāka enerģiski polku lēkt. Mēs pārtraucām savu rotaļu – Vistiņu ķeršanu un saspiedāmies pa kaktiem, lai Matilde mūs nesabradā. Viņas vecie, pasmagie šņorzābaki kludzēja un čīkstēja, lecot pa dēļu grīdu. Minna iegrūda arī Ziemsvētku eglīti kaktā, lai Matilde nesabradā. Varbūt arī sagādādama Matildei vairāk vietas kur lekt.

„Nōc Jōni palūci kōjas, lai kōjas arī dabūn Zīmsvātku prīkus. Golva un vādars jau savus prīkus dabūjuši. Gon nū pudeles prīcināti, gan visōdi gordumi stouķāti īkšā, i kōjōm arī vajag. Kur tavs muzeiķis, Krīš?”

Tēvs iznesa vijoli, bet Žanis Vistiņš no plaukta paņēma tēva mutes armoņikas un pūš tēvam līdzī polku. Nu arī Janka pielec kājās, sagrābj Matildes viduci abās rokās un lec, ka rīb vien. Janka, pie kādas viņam zināmas takts, iesper sparīgāk grīdā, palec un iesper atkal. Daži spērieni ir daudz spēcīgāki un atšķiras no citiem. Ar tiem laikam ziņo Matildei, ka jālec uz otru pusi. Tā viņi lec un sper, lec un sper, ka visa istaba rīb.

Man ienāk prātā aitas. Aitas arī, kā sabaidījās no kaut kā, spēcīgi piespēra cita pēc citas kāju pie zemes, tāpat kā Janka.

Beidzot arī mūzika aplkust un deja beidzas.

„Nu vot! Tū es saprūtu! Tī ir svātki! Tō vajag svātku izdoncūtis. Rauj tik ar tū pijoli tōlōk. Uzrauj kōdu šeiberi, kōdu valceri, ka padoncū palīk prīceigōks prōts.

Dejū, dejū, pagruūzīs, pagruūzīs,

Tikai krōsni naapgōz, naapgōz.

Ir jou grouti, nāc jou vīgli

Dzeivūt šinī pasaaulē, pasaaulē.”

Matilde gořīdamās sāka dziedāt populāro šīberi. Tēvs to turpināja uz vijoles, bet Janka ar Matildi saķērās jaunai dejai. Šoreiz citādā pozā. Janka izrieš krūtis uz priekšu. Galvu augšā. Pastiepj garāku kaklu, taisnākus plecus, bet sēžamvietu atvelk tālāk uz aizmuguri. Tad sakrampējas ar Matildi pirkstiem un izstiepj rokas taisnā līnijā visā garumā. Tad sāk abi, kājas vilkdami, šļūkt no vienas sienas līdz otrai. Reizēm viens, reizēm otrs šļūc atmuguriski. Reizēm apsviezdami uz riņķa. Izstieptās rokas šūpo ķermeņiem līdzī pēc takts uz augšu un leju.

Mums ir ko noskatīties un uzjautrināties. Līdz ko viņu rokas tuvojas, mēs ātri notupstamies gar sienu uz leju. Mēs zinām, ka joki nebūs, ja šis priecīgais roku pāris nejausi uztrieksies kādai galvai vai degunam. Tāpēc mēs no viņu rokām kā cāļi no vanaga slēpjamies.

Vistiņu Žanis ar savu Zeltu arī piebiedrojas dejā. Viņi saķeras citādā pozā. Viņi sakrampētās rokas izstiepj taisni tik līdz elkonim. No elkoņa kā leņķī taisni augšā. Vismaz viņu rokas nedraud uzbrukt. Bet kamēr Janka, kā Matildes bīdamies, dejo savu sēžamvietu atrāvis tālu no Matildes uz aizmuguri, Žanis, piespiedis Zeltai cieši klāt ar brīvo roku uz Zeltas

gurna kļauj viņu vēl ciešāk klāt, uz priekšu un atmuguriski šļūcot.

Es tupu mūrīša kaktā un skatos viņu šļūcošajās kājās. Man šāda dejošana liekas pavisam muļķīga. Šitā vilkt kājas pa grīdu! Kā sprāgonim . . . Jā, sprāgons!

Es domāju. Prātā atnāk brauciens pie vecās mātes. Matildei bija garākas darīšanas vai ciemi pilsētiņā, bet ceļš uz pilsētiņu gāja garām mūsu mātes mātes mājām. Mātei, nevienam netraucējot, bija izdevība dažas stundas pacieņoties pie savas mātes, kamēr Matilde darās pa Zarnu miestu. Braukšana bija kādu stundu turp un tikpat ilgi atpakaļ. Bet visu braukšanas laiku Matilde izšķieda zirga lamāšanā, pletnēšanā un grožu raustīšanā. Viņa brauca tik enerģiski, ka mēs ar māti gandrīz galvas sāpes dabūjām. Bet kā tas nabaga vecais zirgs izturēja un nepalika pavisam traks? Laikam vecā lopa mūža prakse izturībā tik spēja atbildi dot.

Nevarēja teikt, ka Matilde daudz sita savu zirgu. Nē! Viņa tam kā ķermis nepārtraukti grauza nervus. Grauza arī savu līdzbraucēju nervus. Viņa bija pirmklasīga nervu grauzejā. Nepārtraukti bārdama, skubinādama, raustīdama un pātagu gaisā plīkšķinādama. Reizēm tik pātagas gals iedzēla zirgam kā lapsene.

Es skatos četrās Jankas un Matildes šļūcošās kājās un redzu četras zirga kājas, kuras Matilde lamā un piebaksta ar pātagas kātu.

„Sprōgūns,” es saku un sēžu Matildes ratos. „Vai tu našķeistais skrīsi ar! Vai vilksi tōs klešņas, ko, sprōgūns. Vai tu dornais lūps gaideisi, lai es tev tū mundrumu ar potagu ipūtēju? Nu nablisinīs, sprōgūns tōds! Gneida, reit grib, skrīt nagrib. Sprōgūns rikteigs!”

Pātaga plucina kājas kā vanags vistu . . .

Te pēkšņi kājas aizmirstas. Esmu Rūtiņās – Jankas un Matildes mājās. Man jāpaziņo Jankam, lai rīt atnāk palīgā cūku nokaut. Janka kūtiņā. „Sprōgūnim aizgoldu teirūt.” Man jāpagaida. Sēžu uz Matildas pasniegtā ķebīša kambarī pretī virtuves durvīm. Pie loga galds. Pie tā sēd atnākusi Svikliene. Matilde piedāvā savai kaimiņienei cienastu. Dzērveņu zapti ar āboliem un tikko ceptu kviešu maizi. Svikliene neatsakās. Kamēr Matilde laipni piedāvā, dzirdu virtuvē tādu kā lakšanu, kā šmurgāšanos. Pametu acis – kaķis uz galda pie piena krūzes. Es gandrīz paceļu roku un saku: „Šķic, pagāns!” Bet laikā atpos. – Par vėlu! Piens jau piešmurgāts un labākais ir likties neredzot. Kaķis zina: pie neatļautiem gardumiem jāsteidzas. Steigā lokot, krējums šļakst ūsās un acīs. Matilde laikam ko atceras vai nelabu nojauš un uzbudināta steigā nāk virtuvē. Kaķis tūlīt veikli zem galda. Matilde pamet man pētošu skatu, bet es, sāniski sagrieziesies, knibinos gar nagiem. Jūtu Matildes skatus un saprotu arī viņas domas. „Labi, ka to varde nav nakū redzėjusi.”

Matilde ieskatās piena krūzē. Ar plato nagu kā lāpstu izmakšķerē noslīkušu mušu. Tad attaisa āra durvis. Kaķis tūlīt lēkšus ārā, bet pirms paspēj izlēkt, Matildes koka tupele nolēc no kājas un uzlec kaķim uz astes un reizē ar kaķi izveļas ārā.

„Sprōgūns!” Matilde nosaka un ienes tupeli. Tad vēlreiz pamatīgi mani nopēta, bet es esmu tā aizņemta ar saviem nagiem, ka nekā neredzu. Matilde, ar mani apmierināta, izņem no skapīša tīru glāzi. Paceļ vēl pret loga gaismu un nopēta, vai ir pietiekoši spodra. Tad piepilda ar piešmurgāto pienu un

kopā ar zapti un lielu riku maizes ienes Svirklienei. Pagriežas pret mani un saka: „Nu, skuķi, naplucini tik daudz tūs nagus. Nōc tu ar pī galda pamilūtīs. Nōc vīn, nōc!”

„Nē, nē, man tūlīt jāskrien mājās!”

Gribu iet Janku uz kūti meklēt, bet Janka ienāk. Es pasaku savu ziņojumu. Bet Janka arī sauc, lai nāku ēst. Abi sauc.

„Es negribu ēst, negribu!”

„Vai ta tu kurla esi!” Dzirdu mātes balsi un satrūkstos. Visa redzētā aina kā žagars uz bluķa ar cirvi pārcirsts. Matilde ar Janku skatās manī un smeļ, bet māte saka: „Janka ar Matildi sauc tevi, polku pamācīšot. Ko tu par ēšanu muldi? Miegs vai nāk?”

„Nagribi ar Janku, nōc ar mani, nakaunīs – pamōceišu. Radzu tu skotīs, tō skotīs,” Matilde mani aicina.

„Es negribu mācīties. Es nekad nedancošu. Nē, nē, es neiešu dancot, nekad nemācīšos!”

Arī Minna, polku izlēkusies, sārtāka un priedīgāka kļuvusi. Janka drīz manāmi iereibis. Matildi vairs nedancina. Matilde lai dancu ar Žani, vai lēkā viena pati. Janka tik Vistiņu Zeltu dancina. Zelma ar 28 gadiem vēl meitene. Izskatīga kā sejā, tā augumā. Māte reiz teica, ka Zelmai demons acīs. Tas tracinot un taisot trakus vīriešus. Mums, bērniem, to tik vajadzēja dzirdēt. Tūlīt gribējām demonu redzēt.

„Lūdzu, lūdzu, Zelmas tante!”

Zelma izsmējās un ļāva mums demonu meklēt. Demonu mēs neieraudzījām, bet savādākas acis viņai bija kā mātei, Matildei vai citām sievietēm, ko bijām redzējuši. Zelma gribēja zināt, kas viņas acīs citādāks? Tad nāca visādas atbildes: ļoti spīdošas, lielas, zilas un ļoti spožas. Tajos zilumos tādi punktiņi vilņojas. Melnumi paliek lielāki. Tā mēs izspriedāmies, ka Zelmai ir citādākas acis.

Kad Janka sāka Zeltu dancināt, es tūlīt sapratu, ka Janka būs to demonu pamanījis. Diezin, ko viņš darīs, kā paliks traks? Tēvs ar māti mūs brīdināja vasarās uzpasēties no trakiem suņiem. Tie skrienot mēli ārā, asti starp kājām iespiestu un kas ceļā, to sakožot, un tas arī paliekot traks. Bet kas noticis ar Janku? Janka neskries ar mēli ārā un nekodīs. Sēžu un domāju, ko darīs Janka traks palicis.

Žanis reizēm pūš ermoņiku un kājām vai roku sit takti līdzī. Reizēm dancina Matildi. Matilde, ar Žani dancojot, daudz priedīgāka izskatās kā Janku. Janka jau tik tālu iesilis, ka nāk dziedāties.

„Viens kungs pa vārtiem ienākdams un satiek vienu ganu

meit’,” Janka uzsāk parasto dziesmu, bet kā vienmēr velkas tūlīt no melodijas nost kā zirgs bez vadītāja. Rokas pacēlis, viņš, dziedādams tuvojas Zelmai. Zelma, veikli izgrozīdamās, aiziet.

„Kū ta nu? Kū ta nu? Jou pīsareļīs un sōks vel cilvēkus ķarsteit. Lobok doncū un namāžūjis.”

Janka liekas, ka Matildi nav dzirdējis un dzied tālāk: „Fol ri, fol ri, fol ralla. Viņš satiek vienu ganu meit’.”

Bet Matilde nav pirmo reiz pie Jankas dziediena valdīšanas. Viņa zina, kas jādara. „Nadū Dīsi dzārōjam nūņemt monu vainadzeņu. Nūņemt monu vainadzeņu.”

Jankas dziedāšana kā žagars uz bluķa pārcirsts. Bet Matilde smaidīdama dzied tālāk un māj, lai mēs arī dziedam.

„Dzārojeņa leigaviņa ik vokorus gauži raudoj, ik vokorus gauži raudoj.”

Janka drusku sapīcis atmet ar roku. „Vārna tāda!” Tad saka mūzikantiem: „Uzrauj tagad vienu riktīgi lustīgu šīberi – to „Šņāci, krāci, Minna”. Es gribu parādīt, kā vajaga dancot.”

Tūlīt abi instrumenti enerģiski rauj Jankas pieprasīto „Šņāci, Minna”. Janka kā ballē paklanās Zelmai. Zelma iet. Mēs visi spurdzot pa kaktiem. Janka cieši piespiedis Zeltu klāt, apsviež tik strauji riņķi, ka vējš noplīvo un pats, tikko nezaudējis samaņu, nenogāžas. Nu šļūc uz visām pusēm ceļus pielocot un tā panākot auguma šupošanos uz augšu un leju, it kā abi dejotāji būtu klibi. Griežoties riņķī Janka pievelk Zeltu ciešāk, reizēm drusku atlaiz. Roka uz Zelmas muguras slīd reizēm pa zemu, bet to atkal uzrauj augstāk un pievelk klāt.

Te Matildes balss pārspēj mūziku: „Mōjōs, mōjōs! Janka mōjōs! Es tev soku touleit mōjōs! Marš, marš, mōjōs, mōjōs!”

Matilde steigā rauj savu salāpīto kažokēli mugurā. Mūzika apklususi. Dejojāji izšķīrušies. Janka glauž savus mitros, izspurušos matus. Visi cits citā skatās un nesaka ne vārda. Matilde paķer Jankas pušķažoku un met ar sparū Jankam virsū. Janka satver un kārtu dejā saraustītās drēbes atpakaļ vietās.

„Pašol, ōrō! Blisinōs vēl baltas acis! Mōjōs! Es tev soku touleit mōjōs zaraza!”

Janka uzrauj veco kažoku un ne vārda neteicis plaši atver durvis un iziet. Matilde pakaļ. Balts aukstuma vilnis pārveļas pār visu telpu. Visi klusē. Tēvs tik smeļ un smeļ, kamēr visi citi sāk smiet. Mums atkal visādi jautājumi. Kāpēc? Ko Janka izdarīja? Kāpēc Matilde tik dusmīga palika? Kāds izmet vārdu – greizsirdīga. Mums daudz vēl šai nesaprotamā lietā jau ājumu, bet ir jau vēls un mūs sūta gulēt.

Velta Sauļīte

NOVELAM
VISIEM LASITAJIEM
PRIECIGUS ZIEMSVETKUS
UN
LAIMIGU, PANAKUMIEM BAGATU
1984. GADU!

SPRIGULĪŠA
30 GADU DARBĪBAS ATCERE

Kanberas latviešu tautas deju kopa Sprigulītis dibināta 1953. g. 13. decembrī, un š. g. 17. un 18. septembrī atskatījās uz 30 gadu darbību. Jubilejas programmā bija trīs sarīkojumi – balle 17. septembra vakarā, atceres akts un tautas deju uzvedums 18. septembrī.

Sestdien, 17. septembrī ieradās Kanberas lidlaukā un mēģināju sazvanīt naktsmāju devēju Anitu Alpu. Neviens neatbildēja. Zvanīju Dariusiem, kur dabūju ziņu, ka visi jau Lietuviešu klubā gatavojas jubilejas sarīkojumiem. Nekā cita neatlika, kā sēsties taksīti un doties uz klubu.

Klubā atradu dzīvu, varētu gandrīz teikt chaotisku, darbību. Dace Bobeta priekšelpā gatavoja jubilejas zīmi, zēni stiepa palmas un citus stādus, meitenes sarkaniem vaigiem pūta balonus. Nevienam nebija vaļas ielaisties garās sarunās. Nodevos mašīnu kloķu raustīšanai. Nelaimējās.

Pēcpusdienā klubā saradās melnais tūkstotis – dejojāji no Sidnejas Rotas un Jautrā pāra, Melburnas Daugaviešiem/Saktas un Kanberas Sprigulīša un Sestdienas skolas. Mēģinājums bija kā jau ierasts kopmēģinājumos – histērisks. Visas kopas bija mācījušās dejas pēc tā paša apraksta, bet bija ieviesušās variācijas. Tās bija jāizlīdzina. Tad visi devās mājās gatavoties jubilejas ballei.

Sestdienas vakarā Lietuviešu kluba zāle atgādināja Čikagu – mafiosi un „flapperi” visās malās, jo balles tema bija „Trakie divdesmitie gadi” un gandrīz visi balles viesi bija temā iejutušies. Dekorācijas un deju kapella kāpināja balles sajūsmu. Izložēja loteriju – atskanēja parastie „Bodītes” saucieni. Balle šķita mierīgāka kā iepriekšējās, jo nākamā rītā dejojājiem jau plkst. 9.00 bija jābūt Erindales centrā ģenerālmēģinājumam.

Svētdien, plkst. 12.30 sākās Sprigulīša 30 gadu darbības atceres akts. Aktu vadīja Valda Eversone un Maruta Darius. Ievada runu teica Juris Ruņģis, atmiņās pakavējoties Sprigulīša vēsturē. Tad Skaidrīte Darius pieminēja visus kopas dalībniekus pēdējos 30 gados un tagadējiem dejojājiem pasniedza kopas nozīmes. Apsveicēju bija daudz, bet tie noturējās un runas nebija garas. Sprigulīša pirms 20 gadiem dāvināto ceļojošo šķīvi atkal nodeva Sprigulīša glabāšanā un Jautrais pāris uzdāvināja varenu pūra lādi. Skaidrītei un viņas vīram Pranam Sprigulīša saime dāvināja šampanieša „spaini” un pudeli šampanieša, kas bija jānogaršo turpat uz skatuves.

Plkst. 14.00, turpat Erindales centrā risinājās tautas deju uzvedums. Uzvedumā piedalījās tautas deju kopas Daugavieši/Sakta, Jautrais pāris, Rota un Sprigulītis, Kanberas Sestdienas skolas dejojāji, dziesmu ansamblis Ziemeļbalss un Kanberas Latviešu koris. Mūzikālo pavadījumu sniedza pianists Imants Līcis, flautiste Prue Page, vijolniece Asmira Page un skandējamo rīku „dauzītāja” Māra Līce.

Uzvedumam bija divas neparastas īpašības. Pirmkārt, es to noskatījos no skatītāja sola (tikai otro reizi 20 gados) un otrkārt, starp dejām bija pauze, tad „trīs sitieni” un nākošā deja. Esmu laikam izlutināts un pieradis pie uzvedumiem,

kas plūst no dejas dejā.

Dejošanas tehniskais līmenis bija samērā augsts. Tomēr netrūka arī sīku kļūmiņu – dejas soļi „misējās”, tūres aizmirsās, vainadziņš nokrita.

Programmas grāmatiņā bija pieminētas Sprigulīša 30 gados iegūtās atzinības:

1955. g.: Sidnejas KD tautas tērpu izvērtēšanas komisijas atzinība Birutai Ūdrei par etnografiski pareizu Kuldīgas tautas tērpu;

1957. g.: Adelaides KD tautas tērpu izvērtēšanas komisijas atzinība Intai Skujai, Dacei Koklei, Birutai Ūdrei un Anitai Bērziņai par etnografiski pareiziem tautas tērpiem;

1975. g.: DV Centrālās valdes piešķirtā plkv. Viļa Januma balva Sprigulītim par augstvērtīgu sniegumu dejā un latvisko tradīciju turpināšanu;

1976. g.: PBLA Kultūras fonda balva Sprigulītim un Jautrajam pārim par uzvedumu *Saules josta*;

1979. g.: Veras Rulliņas balva Saules jostas ansamblim par augstvērtīgu uzvedumu sniegumu;

1980. g.: PBLA Kultūras fonda balva Saules jostas ansamblim par uzvedumu *Mārietas dziesma*;

1980. g.: DV Centrālās valdes piešķirtā plkv. Viļa Januma balva Saules jostas ansamblim par darbošanos latvietībā;

1982. g.: PBLA Krišjāņa Barona prēmija Skaidrītei Darius par uzveduma *Upmaļu saimniece* choreografiju.

No programmas grāmatiņā uzskaitītiem Sprigulīša dalībnieku vārdiem bija redzams, ka 30 gados 200 latviešu ir darbojušies Sprigulīša saimē.

Lūriķis

Noslēguma dejas ģenerālmēģinājums.

Dace Bobeta gatavo jubilejas zīmi.

Jubilejas ballē: priekšā, no kreisās – Rota Akmene, Daina Rudīte, Sīļķēna (horizontāla); aizmugurē, no kreisās – Pēteris Zaļums, Pēteris Švāns, Māris Siliņš, Guntis Strauts un Gatis Gregors.

Jau trešo gadu desmitu
laika dzirnas maļ –
māte savus dēlus vēl
gaida atpakaļ.

Bet velti gaida vecāko –
tas aiz Jenisejas –
bads un aukstums viņu sen
tur jau pievarēja.

Vidējais dēls mīlēja
savu zemi tā –
aiziet prom viņš nespēja
no dzimtā pagasta.

Vēl pēc kara gadus trīs
vajāts viņš, bet brīvs
un kad viņu ielenca,
viņš nepadevās dzīvs.

Par jaunāko tik zināms vien,
ka viņš Austrālijā
kaut kur dziļi tuksnesī
tagad zeltu sijā.

Kaut svelme neizturama –
tā kā velna rijā,
bet mūsējos tas nebiedē –
tie tik zeltu sijā.

Dažs krīt kā briedis Kurzemē,
cits saļimst Sibīrijā,
bet mums kaut kā ir laimējies –
mēs varam zeltu sijāt.

Jau trešo gadu desmitu
laika dzirnas maļ –
māte savus dēlus velti
gaida atpakaļ.

Valdis Krāslavietis

PAGODINĀJUMS JĀNIM GULBIM

Adelaides Folkloras sabiedrība (Adelaide Folkloric Society) šī gada augustā par savu pirmo patronu izvēlēja latvieti Jāni Gulbi.

J. Gulbis ir arī Dienvidaustrālijas etnisko grupu padomes (Ethnic Communities Council) prezidents un par savu 20 gadu darbu iebraucēju labklājības veicināšanā 1980. gadā saņēma Austrālijas Medali (Medal of the Order of Australia) no Austrālijas valdības.

Pirms 30 gadiem J. Gulbis ierosināja, lai tautas dejas uzņem Austrālijas latviešu Kultūras dienu programmā. No šī samērā mazā iesākuma (sacensības, kuras noskatījās 450 apmeklētāji un kurās piedalījās 3 deju kopas ar 44 dejotājiem), tautas deju uzvedumi ir beidzamos gados izveidojušies par vislabāk apmeklētiem sarīkojumiem Kultūras dienās. Starplaika veidošanās gados arī palīdzēja J. Gulbis ar uzvedumiem *Jāņu diena* un *Kāzas* Adelaides Kultūras dienās un vadot deju kopu Jandāliņš kopā ar savu sievu Annu Gulbi. A. Gulbe vēl šodien apmāca Dienvidniekus, kas ir trīs paaudžu kopa, kas izveidojusies galvenokārt no bijušiem Jandāliņa dejotājiem.

AICINĀJUMS

Vispildītāk DAUGAVAS VANAGU organizācijas idejisko pārliecību raksturo biedru dotā solījuma sākums: „Mēs sveicinam mūsu sarkanbaltsarkanos karogus, kas gadu simtiem plīvojuši pāri latvju zemei, kas arvien vadījuši mūsu pulkus kaujās un atkal reiz nākotnē gadu tūkstošus plīvos brīvas Latvijas vējos pie Dzintara jūras.”

Idejiskā pārliecība ir apvienojama ar praktisku darbību organizācijas mērķu sasniegšanā. Š. g. DV Centrālās valdes sēdē tika pieņemta šāda deklarācija: „Mēs solamies kāpināt visos iespējamajos veidos mūsu pūles brīvajā pasaulē, lai panāktu pašnoteikšanas tiesību atjaunošanu latviešu tautai.”

DV organizācijas uzdevumos ietilpst arī rūpes par jaunatnes iekļaušanu latviskā kopībā, trimdas vienotības saglabāšana un nepieciešamas materiālas palīdzības sniegšana kā šeit trimdā, tā okupētā Latvijā un izsūtījumā.

Aicinam visu gadu gājuma nacionāli noskaņotus latviešus pievienoties DAUGAVAS VANAGU organizācijai un nākt mums talkā strādāt latviešu tautas labā.

Gandrīz katrā lielākā latviešu centrā jau pastāv DV nodaļas/apvienības – pievienojaties tām! Ja tādas jūsu dzīves vietas tuvumā tomēr nav, kopā ar saviem uzskatu un domu biedriem, sazinoties ar savas DV zemes valdi, tādu varat nodibināt.

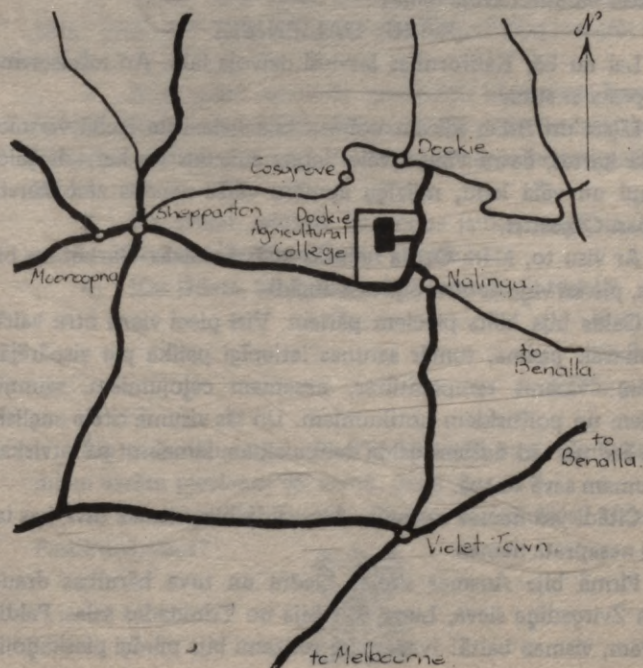
Komunistus un to līdzskrējējus mēs savās rindās neuzņemam.

V. Aufmanis
DV CV loceklis
sevišķiem uzdevumiem

PASTĀVĒS, KAS PĀRVĒRTĪSIES?

6. VISPASAULES LATVIEŠU JAUNATNES KONGRESS 31.XII.83-6.I.84

KRUSTMEITAS KĀZAS

Ozolu mājās zvanīja tālrunis. Pie aparāta bija Ozolu Māras māsa Ausma Stūrīte no Kalifornijas: „Nu, Mārīt, ir tik tālu. Nākamā mēneša piecpadsmitajā svinēsim Tavai krustmeitai kāzas.”

„Ar ko tad Līga precēsies?” Māra vaicāja, bezcerīgi cerēdama saņemt citu atbildi nekā to, ko varēja sagaidīt.

„Ar ko tad citu, kā ar to pašu Braianu. Amerikānis jau ir. Bet kārtīgs cilvēks. Beidzis inženierzinātnes, tagad piemācās tiesības. Grib būt patentu advokāts. Esmu droša, Līgai nekā netrūks.”

Vai nav traki, Māra domāja, sarunu beigusi. Smuka meita, Līga. Izgājās latviešu skolā, tautas deju grupā, nometnēs. Izbraukājās uz kongresiem, Rietummičiganas kursiem. Bija kādas četras reizes uz Divreizdivi. Un tomēr nekā! Vēl viena latviešu meitene droši vien audzinās bērnus lielajai amerikāņu tautai.

Kas zina, varbūt lielā braukāšana bija sava veida problēma pati par sevi, Māra pārlika. Aktīvākie, visur klātesošie zēni kļuva it kā brāļi. Māras pašas meitai Ilzei tādas problēmas nebija. Kad pirms sešiem gadiem Ilze no mazās pilsētiņas, kur Ozoli dzīvoja, aizbrauca uz LNĶAK kongresu, savu pirmo latviešu jaunatnes lielsarīkojumu, viņa tur satika Jāni Graudiņu no Toronto un pēc gada apprecējās. Cik toreiz Māra bija laimīga!

No otras puses, Mārai bija jāatzīstas, ka arī Ilzes maize nebija bez garozas. Janka skolu nepabeidza, tagad katru gadu mainīja darbu. Arī Ilzei bija jāiet strādāt. Mazo Aldi pa dienu pieskatīja kaimiņiene, kanadiete. Pēdējo reizi pie telefona Ilze bija sūdzējusies, ka puīšelis vairs lāgā negribot ar viņu vakarā sarunāties latviski.

„Latviju latviešiem, latviešus Latvijai!” sludināja Uldis Grava, Pasaules Brīvo latviešu apvienības priekšsēdis. Izskatījās, ka ne meita Ilze, ne krustmeita Līga neizaudzinās latviešus. Māras Ozolas un Ausmas Stūrītes tēvu kā dedzīgu Latvijas dēlu aizveda bolševiki. Viņš mira Sibīrijā. Par ko? Vai par to, ka viņa mazbērni drīkstēs buldurēt svešā mēlē?

KĀZU DALĪBNIEKI

Lai nu kā, Kalifornijas latvieši dzīvoja labi. Arī kāzas svinēt viņi prata ar stilu.

Līgas un Brian kāzām noīrēta bija liela zāle izcilā viesnīcā. Galda kartes, četru vīnu izvēle, lepns aukstais un karstais galds. Šrimpi un vēži ledū, milzīgu apmēru vēša cepetis zem karstas lampas. Orķestris.

Ar visu to, Māra Ozola nejutās kā īstās kāzās. Varbūt tas bija galds, pie kā viņa ar vīru bija atsēdinādi.

Galds bija klāts pieciem pāriem. Visi pieci viens otru vairāk vai mazāk pazina, tomēr sarunas ietiepīgi palika pie vispārējām tēmām: vasaras temperatūras, neseniem ceļojumiem, saimnieciskiem un politiskiem notikumiem. Un tās visumā ritēja angļiski, tikai šad un tad dažiem galda dalībniekiem izmainot pa latviskam teikumam savā starpā.

Citādi jau nemaz nevarēja. Pie galda bija vismaz divi, kas latviski nesaprata nemaz.

Pirmā bija Ausmas skolas biedra un tuva bērnības drauga Ivāra Zvirgzdiņa sieva, Lucy, kas bija no Trinidadas salas. Paldies Dievam, vismaz baltā! Ivars acīm redzami bija pilnīgi pieskaņojies

eksotiski daiļajai sievai. Viņu abi bērni, Glenn un Cynthia, kas šad un tad pieskrēja no bērnu galda, latviski nesaprata ne vārda.

Otrs latviski nepratējs bija Carell Crocker, Līgas korporācijas draudzenes, Ināras, vīrs. Ināra ar Carell bija kopā studējuši zobārstniecību, apprecējušies, iekārtojuši kopīgu kabinetu un dzīvoja turīgu dzīvi. Ināra nāca no ļoti latviskas, latviešu sabiedrībā izcili pazīstamas un rosīgas ģimenes, un viņa nebija gatava latvisko uzdot. Viņas bērni runāja tekoši abās valodās, jo kā Ināra, tā viņas vecāki ar Dainu un Zintu sarunājās tikai latviski. „Ja viņas man prasītu angļiski maizi, es nesaprastu,” Ināra mēdza stāstīt. Meitenes apmeklēja arī latviešu skolu, nometnes un sarīkojumus. Carell ar to bija pilnīgi mierā: „Everybody finds his own kicks in life,” viņš teica ar iecietīgu smaidu. „I play poker and go deep sea fishing with the boys. Inara does her Latvian thing. Suits me just fine.”

Pilnīgi citāds bija stāvoklis ar trešo pāri pie Māras galda. Vietējās biedrības priekšnieka Aivara Turaida spriganā sieva Patty bija pietiekami iemācījusies latviski, lai saprastu, ko viņai saka. Patty arī mēģināja ar visiem, cik iespējams, sarunāties latviski. Jautāta, kā viņa valodu apguvusi, Patty atbildēja: „Aivars vienmēr ar mani runā latviski. Bet visdaudzāk mācījos no Aivara māte. Viņa zina grammar. Aivars nezina.” Aivaram un Patty bērnu nebija. Diez', kādā valodā bērni runātu, ja tādi rastos, Mārīte nodomāja.

Pēdējais pāris pie galda bija Līgas krusttēvs Uldis Trops ar savu sievu Sarmīti. Māra Uldi nebija satikusi kopš viņa kāzām pirms kādiem divdesmit gadiem. Kas tā toreiz bija par izdziedāšanos, izdancošanos un rotaļās iešanu! Tādēļ jo lielāks bija Māras šoks, dzirdot, ka Uldis ar savu sievu sarunājās angļiski. „Sam,” viņš teica, „have you seen the brats?” — „Yes, hon,” atteica Sarmīte pāri galdam. „Ansis and Waldy are with the Priedes. Claudia, as usual, is stuffing herself.”

„Vai Tu latviešu lietās arī vēl ko dari?” Mārīte Uldim vaicāja.

„Konventā, šad un tad. Bet citādi — letiņiem jau nekā prātīga nav. Nav quality. Es kā kārtīgs business cilvēks nevar zaudēt laiku ar nostalgia. I and John Slega, the machinery importer, mēs ejam uz to pašu country club, have cottages on the same lake. Sam and John's wife Ruta bija kopā gaidās. You know, we all were young once . . .”

„Bet tu tak kādreiz biji tik ļoti aktīvs. Skautos, jaunatnes apvienībā!”

„Jaunības dullums.” Un pēc brīža Uldis turpināja: „Bet faktiski jāatzīstas, bija jau forši. Nu jā, tie laiki passē, finī, koņec, ende, beigās.”

Šo atmiņu ierosināta, Mārīte vaicāja: „Vai jūsu bērni arī iet pie latviešiem?”

„Ar to mums švaki,” Uldis atbildēja. „Esam dzīvojuši te vienā vietā, te otrā. Kad es divus gadus strādāju Arizonā, tur latviešu apkārtnē vispār nebija. Ko tad lai dara? Saprast jau drusku saprot, bet runāt negrib.”

Pienāca Sarmīte. „Hi, you two lovers! Aren't you going to dance with me, hon?” Uldis piecēlās un aizveda savu sievu uz dejas grīdas pusi.

KĀZU NORISE

Kāzu rīkotāji viesus pie galdiem bija mēģinājuši maisīt. Tā kā pie katra galda bija daži latvieši un daži amerikāņi, visapkārt skanēja angļu valoda.

Izņēmums bija kāds galds, pie kura sēdēja bars Līgas latviešu draugu. Tie savā starpā sarunājās latviski, tikai pa retam ieslīdot, „Gee, how I got stoned last night!”

Kāzu runu bija diezgan daudz. Vairākas tikai angliki. Arī apsveikums no Līgas korporācijas. Citas tika teiktas pa pusei angliki, pa pusei latviski: „Dear Brian . . .” un pēc tam „Mīļā Līga . . .” Līgas tēva māsa, pazīstama sabiedriska darbiniece un savas pilsētas komūnālpolitike runāja saturā īsi, bet laikā gari. „Mīļā Līga, mīļais Braian,” viņa teica. „Dear Līga, dear Brian. Es Līgu pazīstu jau no pašām pirmajām dienām sava brāļa ģimenē. I know Līga from her very first days in my brother's family.” Un tā tālāk. Tikai viens runātājs runāja tīri latviski.

Izmēģinājās dziedāt. Korporācijas dziesmu vadīšanas kārtībā uzsāktā Pūt, vējiņi skanēja it braši. Pēc tam viens no galdiem uzsāka Upe nesa ozoliņu, kas pantu pa pantam nomira. Pie katra galda vismaz puse viesu mēģināja pāri dziesmas skaņām sarunāties. Un lai varētu viens otru sadzirdēt, bija jārunā skaļi.

Orķestris spēlēja ļoti modernu mūziku, un jaunie dejoja. Pārtraukumā Līgas draugu galds uzsāka Skaisti dziedi, lakstīgala, un apbrīnojami daudz viesu piecēlās un gāja līdz. Izkustināja arī nelatviešu viesus. Tas bija gandrīz vai priecīgākais brīdis visās kāzās.

Turpretim mičošana pusnaktī Māru sarauzināja. Viņai bija jādomā par Līgu, stalto dziedātāju un dejojāju Alsungas tautas tērpā pēdējos dziesmu svētkos, kas tagad sēdēja kopā ar Brian blakus krēslos zāles vidū. Elvīra Kraukle, vietējās dāmu komitejas priekšniece, angliki atvainojās par „this old Latvian custom” un tad ar latviešu viesiem nodziedāja pāris dziesmu, noņēma Līgai zaļo miršu vainagu un uzlika lakatu. Diezgan daudz viesu bija vai nu palikuši krēslos, vai stāvēja zāles stūros, vēroja notikušo un savā starpā sarunājās.

Kad mičošanas dalībnieki dziedāja Čuči, mana līgaviņa,raudāja ne tikai Māra Ozoliņa un Ausma Stūrīte. Pat Līga Griffith žigli noslaucīja asaru.

PIECI GUDRIE APSPRIEŽAS

Pēc mičošanas pie bāra bija sastājušies pieci vietējās latviešu sabiedrības pīlāri. Arī viņus nule notikusī mičošana un iedzertais šņabis bija padarījis runīgus un domīgus.

Vecais Raiskums, bijušais Daugavas Vanagu priekšnieks, teica: „Mums, vecīši, nav aknu. Re, kā žīdi! Ja neprec žīdu vai žīdieti, tā lasa mirušo lūgšanas. Varbūt jūs arī redzējāt „Fiddler on the Roof”? Kā meita prec krievu, tā Tevjem viņa nomirusi. Nav vairs. Bet mēs – taisām kniksi un klanāties. Dear Līga, dear Brian. Vēmiens nāk!”

„Tev viegli runāt, Anton,” sacīja Gunārs Baltiņš, vietējās latviešu skolas pārzinis. „Tev bērni izprecēti.”

„Domā, man viegli bija?” Raiskums pārtrauca. „Bet kad mana Liliņa vienu vasaru atnāca no universitātes un teica esot samīlējusies kādā tur ungāri, es viņai pasacīju skaidri un gaiši: ja tu viņu precēsi, mana meita vairs nebūsi. Satrūkās, izraudājās un neapprecējās. Divus gadus vēlāk atrada savu Andri, un pērn kristījām ceturto bērnu.”

„Nedomāju, ka visi un vienmēr tā var,” prātoja Baltiņš. „Nezinu arī, vai tas labākais. Mums īstenībā trūkst cilvēku, tautas. Kāpēc to nevairojam, pieprecot klāt? Vai atceraties, cik latviešu ģenerāļiem sievas bija krievietes? Gopperam lai. Kāda vaina? Darīsim kā jaunais Turaidis. Mācīsim tām otrajās pusēs latviski, vilksim tās uz saviem korjiem, svētkiem, sanāksnām. Griezīsim to lietu uz savu pusi.”

Žurnālists Kārlis Lejasbērzs, kura dēls bija apprecējies ukraiņietī, nepiekrita. „Mēģināt jau var, bet tā parasti ir tūra sapņošana.

Kāda gan vajadzība lielākas tautas piederīgam mācīties mūsu valodu? Lai iztaptu mums, vecīšiem? Naidis vien beigās iznāks, un pazaudēsīm pašu bērnu pavisam. Tai pašā laikā mēs varam darīt pavisam ko citu, kas varbūt pat ir vēl svarīgāk. Mums šis dzīvā spēka pieaugums jāiesaista mūsu politiskajās un saimnieciskajās lietās. Tur latviešu valodas navajaga.”

„Un varbūt arī mūsu baznīcā,” teica mācītājs Aivars Cīrulis, kas nesen bija uzsācis sevīšķus dievkalpojumus jauktu tautību ģimenēm angļu valodā.

„Tu esi lāga zēns, mācītāj,” valodās iekrita Raiskums, „bet šai lietā es tev galīgi nepiekrītu. Ja mūsu bērni un bērnu bērni vairs pat Dievu nemācēs lūgt latviski, tad viss cauri.”

„Ja viņi būs labi kristieši, varbūt nebūs. Vismaz no cilvēces viedokļa – nē. Un paturot viņus mūsu latviešu draudzē, dodam viņiem vienmēr iespēju kā draudzi, tā latvisko iemīlēt. Bez tam, ko citu lai dara? Vairāk nekā 60% no visiem pāriem, ko laulāju, ir jauktu tautību.”

„Bet žīdiem vēl šodien nav. Tiem vēl arvien 90% savā starpā,” Raiskums neatlaidās.

„Ko nu mēs, vecī, lielu izspriedīsim,” teica līgavas tēvs. „Ko tie jaunie nolems, tas notiks. Jo mazāk vērtības mēs šai lietai piegriezīsim, jo labāk. Darīsim savas lietas tālāk, it kā nekas nebūtu noticis. Mūsu mūžam pietiks.”

MĀRAS OZOLAS PĀRDOMAS

Notikušās kāzu svinības un noklausītā saruna lika Mārai Ozolai domāt ne tikai par savu krustmeitu Līgu un viņas jauno laulību, bet par latviešu tautas nākotni vispār.

Domas nebija patīkamas. Brīžam uzmācās iespaids, ka viss lēnām iet uz galu. Varbūt tiešām jāklausa Ausmas vīram un jāturpina jaukto laulību parādību ignorēt, kā to visumā svešatnes latvieši bija darījuši līdz šim.

Bet no prāta negribēja zust pie jauniešu galda pašās kāzu beigās sparīgi dziedātā Daugav's abas malas. Varbūt, ka viss tomēr nav pagalam. Varbūt, ka dzīvu latviešu oāzes paliks arī nākotnē.

Bet kā tās vairost un stiprināt? Mārai uz šo jautājumu atbildes nebija.

JAUTĀJUMI

1. Kādam būtu jābūt latviešu nostājai pret jauktajām laulībām? Nolādēt? Ignorēt? Kultūrāli vai politiski integrēt? Darīt ko citu?

2. Kādi spēki veidojuši aprakstītās kāzu viesu ģimenes? Kas būtu darāms vai būtu bijis jādara, lai tās padarītu latviskākas? Vai šāda rīcība būtu sekmīga? Vai tai būtu nepieciešami palīgīdzekļi? Kādi?

3. Kā svinēt svētkus un godus jauktu tautību, bet tomēr galvenokārt latviešu, ģimenēs vai grupās?

4. Kas jādara, lai rastos vairāk latviešu Latvijai?

Brunis Rubess

2x2 nometnei

1975. g. septembrī

Šie materiāli ir jau gandrīz 10 gadu veci. Minētiem jautājumiem varētu pievienot vēl vienu, proti:

5. Vai apstākļi desmit gados ir mainījušies? Uzlabojušies? Pasliktinājušies?

Red.

ORNAMENTS? ORNAMENTS.
ORNAMENTS!

Pārņemts no *Dzimtenes Bals*, 1983. Nr. 28

Latviešu estrādes mūzikas rakstos tāds ansamblis ir savā ziņā vienīgais. Atšķirībā no *Bizīteriem* vai *Skandeniekiem*, kuru folkloras traktējuma pamatā ir autentiska pieeja tautasdziesmu materiālam, vēlēšanās saglabāt un popularizēt mūsu tautas gara mantas tādas, kādas tās ir oriģinālā, *Ornaments* piedāvā filigrāni smalki izstrādātu stilizāciju, kurā gadsimtīgs dainu mantojums organiski saplūst ar mūsdienīgu uztveri. Ansamblis faktiski balansē kā uz naža asmens, allāž tomēr saglabādams vajadzīgo līdzsvaru. Mēra sajūta, prasme nepārforsēt, neieslīdēt pārmērībās – lūk, *Ornamenta* puīšu spilgtākā īpašība, kas izpaužas attieksmē pret savu mūziku. Tā tas arī pienākas kolektīvam, kura nosaukumā no tēvtēvu laikiem mantots tautisks raksts. Laikam tāpēc šo ansambli tik nepacietīgi gaida gan prasīgās Rīgas, gan ornamentiešu dzimtās Ogres publika. Un ne tikai. Pērn šiem puīšiem aplaudējuši klausītāji Maskavā un pat tālajā Bagdādē.

Par savu dzimšanas brīdi mūziķi uzskata 1974. gadu, bet īstu zvaigžņu stundu *Ornaments* piedzīvoja pērn. Šī sezona ansambļa vēsturē izskanējusi kā vesela akordu gamma. Pilnskanīga un neparasti daudzveidīga. Pirmais akords – līdzdarbošanās mākslas filmā *Īsa pamācība mīlēšanā*, kas tapusi pēc R. Blaumaņa *Brīnumzālītes* motīviem. Kinolentē puīši spēlēja paši sevi, ienesot šajā darbā krietnu daļu blaumaniska humānisma un veselīga humora. Režisors inscenētājs Imants Krenbergs *Ornamenta* izvēli motivē šādi: „Filma tika veidota, orientējoties arī uz Savienības un ārzemju skatītāju. Aktieru vokālās spējas tomēr šķita nepietiekošas. Tāpēc radās iecere uzaicināt *Ornamenta* mūziķus.” No teiktā redzams, ka šī izvēle nav bijusi nejaušība, jeb, kā teiktu ornamentieši, laimīga sagādīšanās. Lielāko gandarījumu tiem devusi sadarbība ar Tautas skatuves mākslinieku Raimonu Paulu: „Tie trīs vakari, kad komponists demonstrēja mums filmai rakstītās dziesmas, kad sapratām, ka viņš mums tic.”

Tā no aprīļa līdz augustam ornamentieši „māca mīlēt” un mācās arī paši, jo kas gan var būt labāks pieredzes uzkrāšanai, ja ne pati mūzicēšana. Profesionāla muzikāla izglītība ansambli ir četriem. Bet par to viņi daudz nebēdā, jo solfedžo gudrības pilnībā kompensē prasme atraisīt savas un klausītāju sirdis. Ne jau velti pērnajā vasarā par viņu labestīgo humoru un muzikālajām parodijām priecājās Maskavas televīzijas asprātīgāko pār-raižu – *Kuplāku pulku!* un *Smieklu lokā* skatītāji.

Svarīgākais un spilgtākais no pašmāju notikumiem – koncerts savās sienās – Ogres estrādē, kopā ar Raimonu Paulu, *Vektora* dejotājiem un ne jau bez humora dzirkstelītes. 20 000 skatītāju un 20 000 smaidu. Tāds nu reiz ir *Ornaments* – mutes kaktiņi tā vien tiecas uz augšu.

Rudenī visi deviņi mūziķi sagaida augļiem, dārzeniem un televīzijas ļaužu radošiem atradumiem bagātajā Suntažu gadatirgū. Šeit top ansambļa koncertfilma. Visi deviņi puīši vienbalsīgi atzīst, ka šajos kadros tiešām esot kaut kas no viņiem

Ornamentieši.

pašiem, no katra individuālā „es”. Tiesa gan, ornamentieši par varas makti cenšas ikvienā situācijā saglabāt savu „mēs”. Ne tikai uz skatuves, bet arī darba ikdienā. Iekšēja demokrātija un neiecietība pret jebkādiem līderiem ir šī kolektīva otrā spilgtākā īpašība. Pirmā, protams – brīnšķīgā humora izjūta. Taču tik harmoniskais tautiskais ornamenta raksts izausts no deviņiem raksturiem, deviņiem talantiem.

Ornaments ir viens no retajiem kolektīviem, mūsdienu latviešu estrādē, kas var pamatoti lepoties ar pārdomātu programmas kompozīciju, prasmīgu režiju. Tas ir Viktora Macko nopelns. Pagaidām tieši viņš visbiežāk ticis virzīts uz runāšanu, tāpēc *Ornamenta* līdzšinējā publiskā seja veidojusies tendenci- oza, viena cilvēka skatījumā izgaismota. „Es viens pats ansambli nepārstāvu,” saka Viktors. Kopā ar viņu kolektīva biogrāfijas pirmajās lappusēs – arī brāļu Ostrovsku vārdi. Abiem daudz kopīga ne tikai instrumentos – Bruno un Romualds spēlēja ģitāras, – bet arī raksturos. Brāļi Ostrovski – tā ir *Ornamenta* nosvērtība, nopietnība, lietšķums. Smajds, kas nebūt

Ornamentieši Bagdādē.

LĪDZINĀŠANĀS DEJA

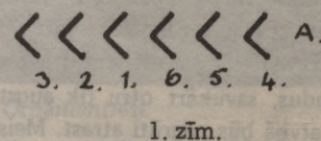
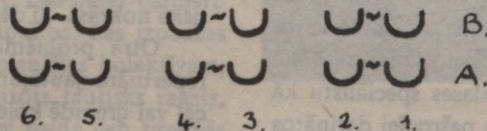
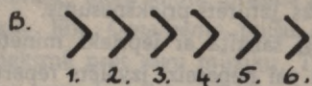
Choreografija: Skaidrīte Darius.

Mūzika: Muškadrilis Imanta Liča aranžējumā.

Deja 12 pāriem un 1 solo pārim.

Sākuma stāvoklis: Meitas stāv divās rindās, pa divām kopā, iekšējās rokas sadotas, ārējās sānos, skatuves aizmugurē (1. zīm.).

Puiši stāv divās rindās, viens aiz otra, rokas sakrustotas, skatuves aizkulisēs (1. zīm.).

1. zīm.

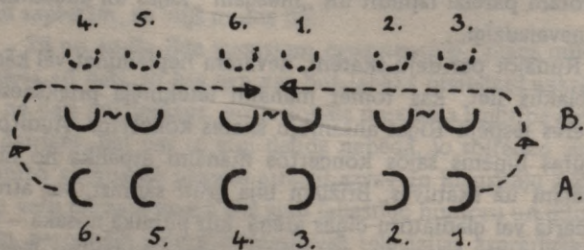
1. TŪRE: trīssolis

B meitas stāv.

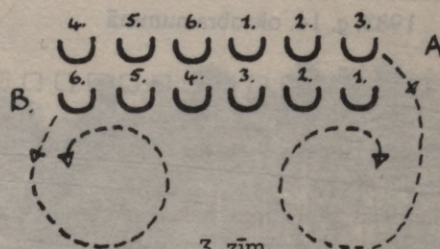
- 1 – 4 t. A meitas, sākot ar labo kāju, dejo 4 soļus uz priekšu.
- 5 – 8 t. A meitas pa divām kopā 1x apgriežas pa DCV.
- 9 – 10 t. A meitas sadodas rokās un dejo 2 soļus atmuguriski, slīpi pa labi, tad slīpi pa kreisi.
- 11 – 12 t. A meitas, rokas sānos, atsevišķi 2x apgriežas pret DCV.
- 13 – 14 t. A meitas sadodas rokās un dejo 2 soļus uz priekšu, slīpi pa labi, tad slīpi pa kreisi.
- 15 – 16 t. A meitas atkārti 11 – 12 t. darbību.

2. TŪRE: trīssolis

- 1 – 4 t. A meitas, rokas sānos, pagriežas (1., 2. un 3. meita pa DCV, 4., 5. un 6. meita pret DCV) un pa trīs, viena aiz otras, dejo 4 soļus uz skatuves sāniem. B meitas izpilda A meitu 1. tūres 1 – 4 t. darbību.
- 5 – 8 t. A meitas ar 4 soļiem izveido vienu rindu aiz B meitām (2. zīm.). B meitas izpilda A meitu 1. tūres 5 – 8 t. darbību.
- 9 – 16 t. A un B meitas izpilda A meitu 1. tūres 9 – 16 t. darbību.

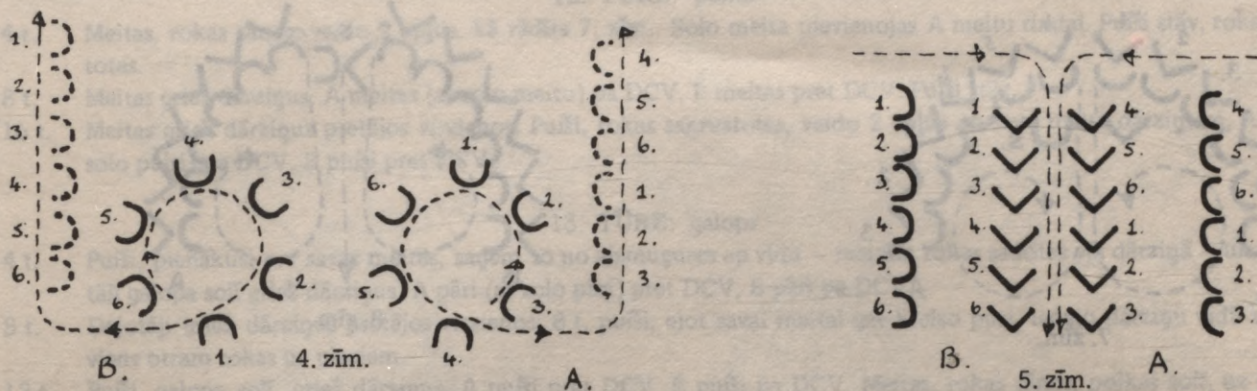
2. zīm.

3. zīm.

3. TŪRE: trīssolis

- 1 – 4 t. A meitas, rokas sānos, viena aiz otras ar 4 soļiem virzās uz skatuves labo pusi un tur izveido apli. B meitas, rokas sānos, viena aiz otras ar 4 soļiem virzās uz skatuves kreiso pusi un tur izveido apli (3. zīm.).
- 5 – 8 t. A meitas sadodas rokās un griež dārziņu pret DCV. B meitas sadodas rokās un griež dārziņu pa DCV.
- 9 – 12 t. A meitas griež sudmaliņas pa DCV, brīvās rokas paceltas augšā. B meitas griež sudmaliņas pret DCV, brīvās rokas paceltas augšā.
- 13 – 16 t. A meitas sadodas rokās un, turpinot virzīties pa DCV, ar 4 soļiem izveido vienu rindu skatuves labajā pusē. B meitas sadodas rokās un, turpinot virzīties pret DCV, ar 4 soļiem izveido vienu rindu skatuves kreisajā pusē (4. zīm.).

4. TŪRE: trīssolis

- 1 – 2 t. A un B meitu rindas dejo 2 soļus viena pret otru, meitām dejojot atsevišķi, rokas sānos.
 3 – 4 t. A rindas meitas 1x apgriežas labos elkoņos ar pretim stāvošām B rindas meitām, brīvās rokas sānos.
 5 – 6 t. A un B meitu rindas turpina dejojot 1 – 2 t. iesāktā virzienā, meitām dejojot atsevišķi, rokas sānos.
 7 – 8 t. Meitas, atsevišķi, rokas sānos, uz vietas $1\frac{1}{2}x$ apgriežas, A rindas meitām griežoties pa DCV, B rindas meitām pret DCV.
 9 – 16 t. Meitas atkārtō 1 – 8 t. darbību, šoreiz griežoties kreisos elkoņos, tad 15 – 16 t. A rindas meitām griežoties pret DCV un B rindas meitām pa DCV.

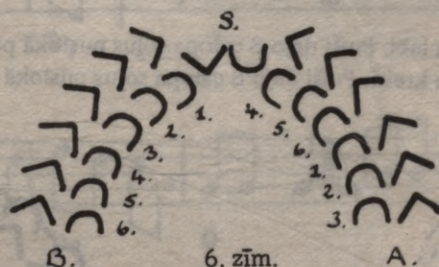
5. TŪRE: polka

Meitas stāv, rokas sānos.

- 1 – 8 t. Puiši, rokas sakrustotas, viens aiz otra uzdejo no aizkulisēm un, skatuves aizmugurē satiekoties, pa diviem dejo uz priekšu (5. zīm.).
 9 – 12 t. Puiši, pa diviem kopā, iekšējās rokas viens otram uz pleca, ārējās sānos, 1x apgriežas pa DCV.
 13 – 16 t. Puiši 1x apgriežas pret DCV.

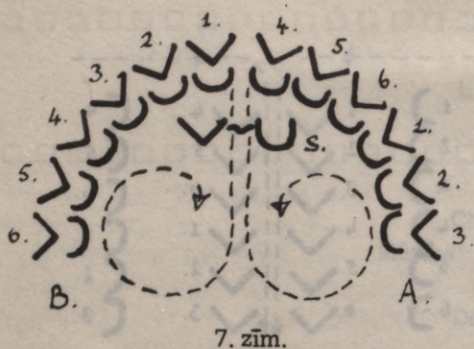
6. TŪRE: galops

- 1 – 2 t. Puiši, rokas sakrustotas, skats uz priekšu, dejo 4 galopa soļus pie meitām, A puiši pa kreisi, B puiši pa labi. Meitas stāv.
 3 – 4 t. Puiši dejo 4 galopa soļus atpakaļ.
 5 – 6 t. Puiši atkārtō 1 – 2 t. darbību. Meitas, pagriežoties ar skatu uz priekšu, rokas sānos un ejot savam puisim pa priekšu, dejo 4 galopa soļus, A meitas pa labi, B meitas pa kreisi, 4. solī sasizdamas plaukstas.
 7 – 8 t. Puiši, *polkas solī*, $\frac{3}{4}x$ apgriežas, A rindas puiši pa DCV, B rindas puiši pret DCV, un paliek ar skatu pret meitām. Meitas, *polkas solī*, 1x apgriežas, A rindas meitas pa DCV, B rindas meitas pret DCV.
 9 – 16 t. Puiši stāv, rokas sakrustotas. Meitas izpilda puišu 1 – 8 t. darbību, sitot plaukstas katrā 4. galopa solī. 16 t. beigās pāri pagriežas ar skatu uz aizmuguri un sadodas augšup celtu roku satvērienā.

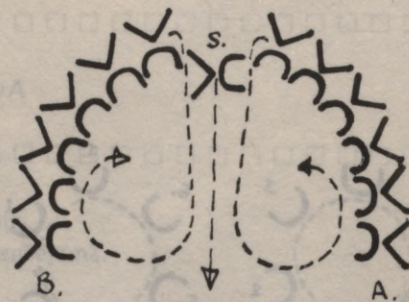

7. TŪRE: trīssolis

- 1 – 4 t. Pāri dejojot uz aizmuguri izveido pusapli. Soli pāris iedejo vidū starp A un B pāriem (6. zīm.).
 5 – 8 t. Meitas, rokas sānos, apdejo savu puisī, A meitas un solo meita pret DCV, B meitas pa DCV. Puiši stāv, rokas sakrustotas. 8 t. B puiši $\frac{1}{2}x$ apgriežas pret DCV un B meitas, turpinot pa DCV, $\frac{1}{2}x$ apgriežas uz vietas.
 9 – 10 t. Pāri, augšup celtu roku satvērienā, dejo puslokā vienu soli uz priekšu, tad vienu atmuguriski atpakaļ.
 11 – 12 t. Pāri, augšup celtu roku satvērienā, $\frac{1}{2}x$ apgriežas pret DCV.
 13 – 16 t. Pāri atkārtō 9 – 12 t. darbību.

7. zīm.

8. zīm.

8. TŪRE: trīssolis

Puiši stāv, rokas sakrustotas, ar skatu uz priekšu.

- 1 – 4 t. Solo pāris, iekšējās rokas sadotas un paceltas augšā, ārējās sānos, lēnām virzas uz priekšu. Meitas, rokas sānos, pa divām kopā lien caur solo pāra sadotām rokām un veido 2 aplūš (7. zīm.).
- 5 – 8 t. Solo pāris turpina dejojot uz priekšu. Meitas griež dārziņus, A meitas pa DCV, B meitas pret DCV.
- 9 – 12 t. Solo pāris griežas rokās pret DCV. Meitas griež dārziņus pretējos virzienos.
- 13 – 16 t. Solo pāris griežas rokās pa DCV. Meitas, rokas sānos, atgriežas savās vietās pusaplī, A meitas virzoties pret DCV, B meitas pa DCV.

9. TŪRE: trīssolis

Puiši stāv, rokas sakrustotas.

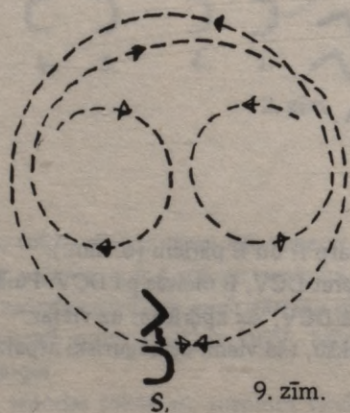
- 1 – 4 t. Solo pāris uz vietas dejoj kā „Litenietī”, meitai griežoties pret DCV. Meitas dejoj vienu soli pa labi, sasizdamas plaukstas, vienu soli pa kreisi, sasizdamas plaukstas, tad, rokas sānos, ar diviem soļiem 1x apgriežas pret DCV.
- 5 – 8 t. Solo pāris atkārti 1 – 4 t. darbību, meitai griežoties pa DCV. Meitas atkārti 1 – 4 t. darbību.
- 9 – 12 t. Solo pāris, iekšējās rokas sadotas, ārējās sānos, 1x apgriežas pa DCV. Meitas atkārti 1 – 4 t. darbību.
- 13 – 16 t. Solo pāris atkārti 9 – 12 t. darbību, griežoties pret DCV. Meitas atkārti 1 – 4 t. darbību.

10. TŪRE: polka

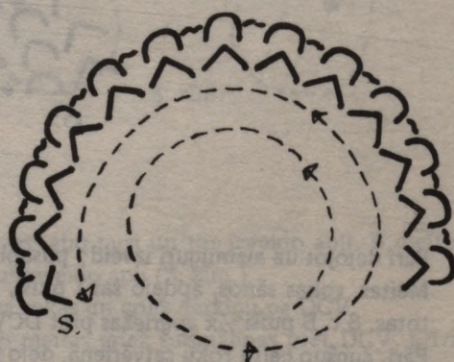
- 1 – 16 t. Solo pāris dejoj apaļo polku lielā aplī meitu un puīšu pusaplīm priekšā, beidzamā taktī nonākot pusapļa vidū starp A un B dejojājiem. Puiši stāv, rokas sadotas un paceltas augšā. Meitas stāv, rokas sadotas, taktī līdzī šūpodamās, pa labi, pa kreisi utt. 16 t. beigās meitas pagriežas pret puīšiem, A meitas pret DCV, B meitas pa DCV.

11. TŪRE: galops

- 1 – 4 t. Solo pāris galopa satvērienā dejoj 8 soļus uz priekšu. Pāri galopa satvērienā ar 8 soļiem izveido 2 aplūš (8. zīm.).
- 5 – 8 t. Solo pāris dejoj atpakaļ uz savu vietu. Pāri virzās atpakaļ puslokā, A pāri pret DCV, B pāri pa DCV. 8 t. beigās meitas pagriežas ar skatu uz priekšu, griežoties pa DCV, un visas, ieskaitot solo meitu, sadodas rokās. Puiši, ieskaitot solo puīsi, sadodas rokās.
- 9 – 12 t. Meitas dejoj 8 galopa soļus puslokā pa labi. Puiši dejoj 8 galopa soļus puslokā pa kreisi.
- 13 – 16 t. Meitas dejoj 8 galopa soļus puslokā pa kreisi. Puiši dejoj 8 galopa soļus puslokā pa labi.

9. zīm.

10. zīm.

12. TŪRE: polka

- 1 – 4 t. Meitas, rokas sānos, veido 2 apļus, kā rādīts 7. zīm.. Solo meita pievienojas A meitu rindai. Puīši stāv, rokas sakrustotas.
- 5 – 8 t. Meitas griež dārziņus, A meitas (ar solo meitu) pa DCV, B meitas pret DCV. Puīši stāv.
- 9 – 16 t. Meitas griež dārziņus pretējos virzienos. Puīši, rokas sakrustotas, veido 2 apļus ap savu meitu dārziņiem, A puīši (ar solo puīsi) pa DCV, B puīši pret DCV.

13. TŪRE: galops

- 1 – 4 t. Puīši, pienākuši pie savas meitas, saņem to no aizmugures ap vidu – meitām rokas sadotas vēl dārziņā – un visi dejojotāji galopa solī griež dārziņus, A pāri (ar solo pāri) pret DCV, B pāri pa DCV.
- 5 – 8 t. Dejojotāji griež dārziņus pretējos virzienos. 8 t. puīši, ejot savai meitai gar kreiso pusi, iedejo dārziņu vidū un uzliek viens otram rokas uz pleciem.
- 9 – 12 t. Puīši, galopa solī, griež dārziņus, A puīši pret DCV, B puīši pa DCV. Meitas, rokas sānos, polkas solī, uz vietas 2x apgriežas pret DCV.
- 13 – 16 t. Puīši griež dārziņus pretējos virzienos. Meitas, polkas solī, 2x apgriežas pa DCV.

14. TŪRE: polka

- 1 – 8 t. Pāri, iekšējās rokas sadotas, ārējās sānos, dejo apļos, A pāri (ar solo pāri) pa DCV, B pāri pret DCV.
- 9 – 16 t. Pāri veido vienu lielu apli, solo pārim vadot A rindas pārus (9. zīm.).

15. TŪRE: galops

- 1 – 4 t. Dejojotāji sadodās rokās un galopa solī griež lielo dārziņu pa DCV.
- 5 – 8 t. Dejojotāji griež dārziņu pret DCV.
- 9 – 12 t. Puīši atkārtō puīšu 13. tūres 9 – 12 t. darbību, visi lielā dārziņā pa DCV. Meitas atkārtō meitu 13. tūres 9 – 12 t. darbību.
- 13 – 16 t. Puīši atkārtō puīšu 13. tūres 13 – 16 t. darbību pret DCV. Meitas atkārtō meitu 13. tūres 13 – 16 t. darbību.

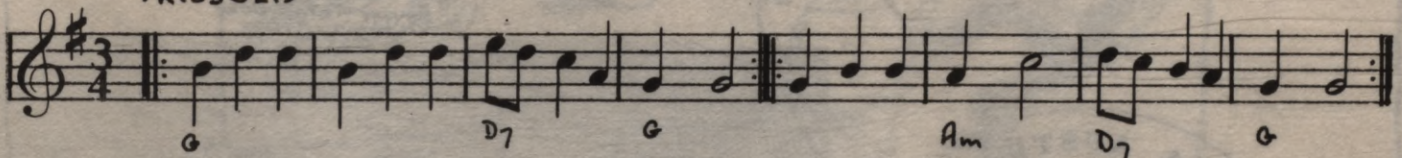
16. TŪRE: polka

- 1 – 16 t. Pāri, iekšējās rokas sadotas, ārējās sānos, un solo pārim vadot, veido pusapli skatuves aizmugurē (10. zīm.). 16 t. beigās nostājas kā rādīts 10. zīm., meitām rokas sadotas, puīši no aizmugures saņēmuši savu meitu ap vidu.

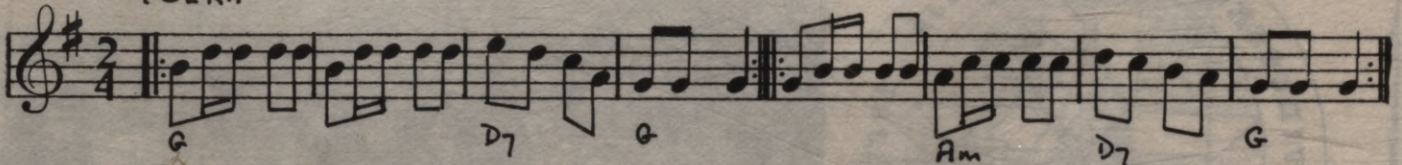
17. TŪRE: galops

- 1 – 14 t. Dejojotāji apdejo vienu apli nonākot atkal puslokā.
- 15 – 16 t. Puīši izgriež savu meitu pa DCV, lai visiem skats uz priekšu. 16 t. beigās meitas sadod atkal rokas, puīši sadod rokas un tās paceļ augšā.

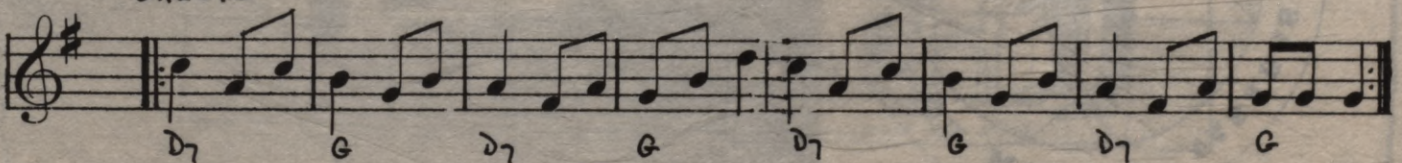
TRĪSSOLIS

POLKA

GALOPS

Ak tu trakais!
Nesaki, ka tu
atkal uz to
vasaras skolu
aizdrāzies!?!

Ko tad jūs
tur istī
darīet?

Oh...neko
daudz...

VV-84 no 3. līdz 23. janvārim.
Daļības maksa: \$175.
Pieteikšanās pie A. Ziedares.
10 Tasker St.
Lower Templestowe
Victoria 3107

RIRDĀNA ROKDARBU VĀRDNICĀ

uzskatāmās bildēs.

PAMATA DŪRIENS

RUPTAIS RAKSTS

MAŠINDŪRIENS

LĪKLOCIS

TĪKLA MĒŠANA

SAVILKUMA DARBI

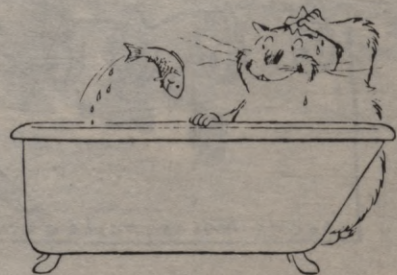
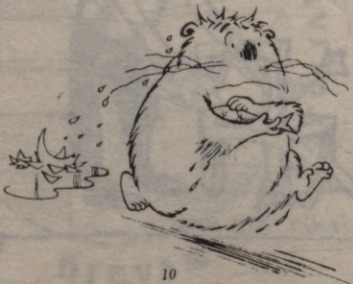
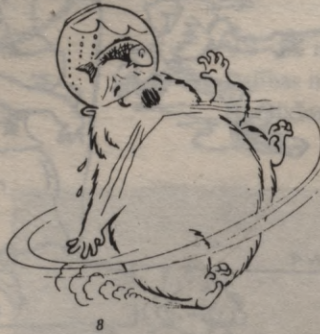
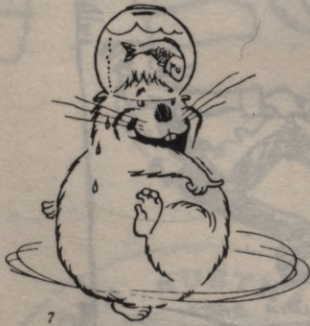
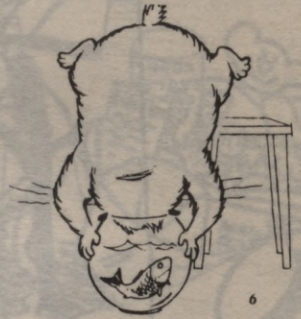
SEGAS MALAS NOSLĒGŠANA

KIRDĀNĀ

IZLOCĪTAIS ZALKTIS

MAX

KALENDĀRS

1983. gadā

no 26. – 31. decembrim
no 31. decembra – 6. janvārim

Austrālijas latviešu 33. kultūras dienas, Melburnā.
6. VLJK, Dūkī.

1984. gadā

janvārī
no 3. – 9. janvārim
no 8. – 14. janvārim
maijā
no 31. jūlija – 5. augustam
no 19. – 25. augustam
septembrī
no 26. – 31. decembrim

Vasaras vidusskola, Adelaidē.
Gaidu un skautu jendū 17. lielā nometne, LATVJU PŪRS, Melburnā.
3x3 1984, Melburnā.
Austrālijas latviešu 21. jaunatnes dienas, Adelaidē.
Pasaules brīvo latviešu 2. dziesmu dienas, Minsterē.
3x3 1984, Garezerā, ASV.
4. LJAA kongress, Melburnā.
Austrālijas latviešu 34. kultūras dienas, Lonsestonā.

1985. gadā

janvārī
janvārī
no 1. – 7. janvārim
septembra sākumā
no 26. – 31. decembrim

Austrālijas latviešu 15. jaunatnes kursi.
Vasaras vidusskola, Adelaidē.
3x3 1985, Lonsestonā.
5. latviešu jaunatnes dziesmu svētki, Montreālā.
Austrālijas latviešu 35. kultūras dienas, Pertā.

1986. gadā

janvārī
janvārī
janvārī
no 26. – 31. decembrim

Austrālijas latviešu 16. jaunatnes kursi.
Vasaras vidusskola, Adelaidē.
3x3 1986, Pertā.
Austrālijas latviešu 36. kultūras dienas, Adelaidē.

1987. gadā

janvārī
janvārī
no 26. – 31. decembrim

Austrālijas latviešu 17. jaunatnes kursi, Adelaidē.
Vasaras vidusskola, Adelaidē.
Austrālijas latviešu 37. kultūras dienas, Sidnejā.

1988. gadā

janvārī
jūlijā

Vasaras vidusskola, Adelaidē.
ASV latviešu 8. vispārējie dziesmu svētki, Indianapolē.

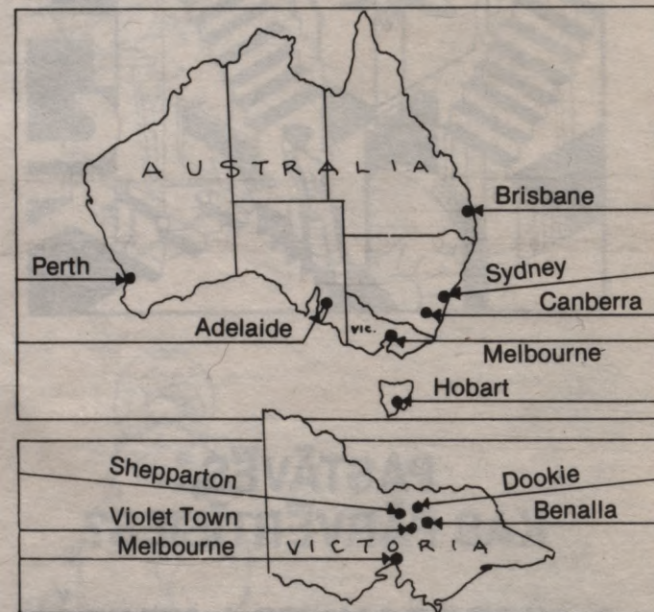

Beidzot klāt!
6. VLJK AUSTRĀLIJĀ
Brauciet jaunas sejas un jauni draugi
referāti, literatūra, mūzika un teātri
vienreizējs brīnumu pilns kontinents

KUR, KAD UN KĀ?
 6. VLJK notiks Dūkt (Dookie) lauksaimniecības koledžā no 1983. g. 31. decembra līdz 1984. g. 6. janvārim. Dūkt atrodas Viktorijas pavalstī ap 200 kilometru no Melburnas. Latvieši pārņems veselus koledžas 2,488 hektārus.

Kāda būs dzīvošana?
Ēšana — bagātīga un dažāda (bez ķengura gaļas)
Gulēšana — vieninieku istabās, ģimenēm lielākas telpas
Sportošanas iespējas — lieliskas, ieskaitot peldēšanu, vingrošanu, tenisu, voleju, basketu un zolīti
Krogs — neizsmeļams ar Austrālijas vīniem, alu un citiem dzērieniem
Bērndārzs — izcili apmeklēts un latviski aprūpēts

Dūkt adrese un telefons ir:
 Dookie Agricultural College
 3647 Victoria
 Australia
 Telefons: (058) 28 6397 (tikai kongresa laikā)

6. VLJK PROGRAMMA

Referātos, paneļos un darba grupās tiks pacelts kā galvenais jautājums: PASTĀVĒS, KAS PĀRVĒRTĪSIES?

Lai konkrēti pieietu pie šī jautājuma, kongresa referātu vai paneļdiskusiju smagumpunkti būs:

- * latviešu kultūras nākotne
- * latviešu sabiedrības analīze
- * attiecības ar Latviju
- * trimdas pastāvēšanas problēmas

Diskusijas būs paplašinātās darba grupās.

Vakara programmā piedalīsies vairāki ansambļi un solisti. Būs rokkoncerti (Akacis un Lembasts) un tautiska mūzika (Kolibrī). Divas balles garantēs uzjautrinājumu. Būs arī teātra izrādes un kabare uzvedumi. Sportistiem rīkos vispasaules voleja un zolītes meistarsacīkstes un tautiskas peldsacīkstes.

Līdz šim izstrādāta programma ir:

Sestdien 31. decembris:

Atklāšana (plkst. 17.00)
 Vecgadvakara balle

Svētdien 1. janvāris:

Dievkalpojums
 Trimdas dialekti — Austris Grasis (ref.)
 Rīgas dialektika — Efraims Gordons (ref.)
 Intervijas par trimdas kultūru ar Juri Kronbergu, Māru Rozīti, Baņutu Rubesu — vadītis Juris Rozītis
 Latvijas kultūra — Juris Kronbergs (ref.)
 Dzejas un dziesmas vakars

Pirmdien 2. janvāris:

Latviešu jauniešu identitāte — Egīls Levits un Aldis Putniņš (ref.)
 Jaunieši Latvijā — Ģirts Zēgners un Ingūna G. (ref.)
 Latviešu jauniešu šizoterapijas panelis
 Teātris
 Rokkoncerts

Otdien 3. janvāris:

Identitātes nākotne — Francis Svilāns (ref.)
 Divdaļu panelis — Latvietis bez latviešu valodas? Kas ir latviskā problēma?
 Attiecības ar Latviju:
 Situācija Austrumeiropā — Māris Graudiņš (ref.)
 Līdzšinējās stratēģijas (ref.)
 Nākotnes stratēģiju panelis
 Koncerti

Trešdien 4. janvāris:

Sieviešu loma trimdas un Latvijas sabiedrībā — Vaira Vīķe-Freiberga un Ojārs Rozītis (ref.)
 6. VLJK pilnsapulce
 Teātris

Ceturtdien 5. janvāris:

6. VLJK pilnsapulce
 Mūzikas īsraķojums
 Noslēguma balle ar kabare

Piektdien 6. janvāris:

Reliģija Latvijā (ref.)
 Kultūras nākotnes panelis
 Kongresa kritika
 Noslēgums (plkst. 14.00)

. . . Bet ir vēl sagaidāmi visādi pārsteidzoši papildinājumi!

KONGRESA DALĪBAS MAKSA

Pieteicoties līdz 1. septembrim	\$A 195
Pieteicoties līdz 1. decembrim	\$A 215
Pieteicoties pēc 1. decembra	\$A 230

Dalības maksa ieskaita apmešanos, gultas veļu, diviļi, paēdināšanu, kā arī ieeju visos sarīkojumos. Diemžēl pašiem jāklāj gultas. Informācija par bērnu cenām ir dabūjama no rīcības komitejas.

Laicīga pieteikšanās kongresa dalībniekiem nodrošinās vislabākās istabas.

Ja paliek uz Tsāku laiku, būs attiecīgi lētāka cena. Piedalīšanās cenas bez apmešanās vēlāk izziņos.

KULTŪRAS DIENAS

Melburnā pirms 6. VLJK notiks Austrālijas latviešu 33. kultūras dienas no 1983. g. 26. līdz 31. decembrim. Programmā paredzēti kopkora koncerts, tautas dejas lieluzvedums, balles, mākslas izstādes, rakstnieku rīts, teātris, sports, u.c.

PIESAKIES TAGAD! 6. VLJK PIETEIKŠANĀS ANKETA

UZVĀRDS _____

VĀRDS _____

ADRESE _____

ZEME _____

DZIMŠANAS DATUMS _____

Piedalīšos visā kongresā JĀ/NĒ

Piedalīšos tikai sekojošajos datumos _____

Līdzī ņemšu _____ bērņus

Vai piedalīšos bērndārzā JĀ/NĒ

Bērņū vārds un vecums _____

NAKTSMĀJAS MELBURNĀ – vēlos, lai man sarunā JĀ/NĒ

IERAŠANĀS DATUMS MELBURNĀ _____

PIEVĪENOJU IEMAKSU \$50 (AUSTRĀLIJAS)

PIEVĪENOJU VISU DALĪBAS MAKSU (SKAT. LIKMES)

\$ _____

Bankas čekus rakstīt "6. VLJK AUSTRĀLIJA" un tos sūtīt 18 Edward Street, Essendon, Victoria 3040, Australia. Sprotu, ka iemaksātā summa paliek kā ziedojums 6. VLJK, ja neatsakos pirms 1. novembra.

PARAKSTS _____

DATUMS _____

LĒTAS LĪDMAŠĪNU CENAS UZ AUSTRĀLIJU

Izpildīt tikai, ja interesē – "Business Holiday Travel" piedāvājums:

IZLIDOJUMA VIETA (no kādas pilsētas)

IZLIDOJUMA DATUMS

ATGRIEŠANĀS DATUMS

PAREDZĒTAIS MARŠRUTS

KĀDA IR VISLĒTĀKĀ DABUJAMĀ CENA

NO KĀDAS LIDFIRMAS

NO KĀDA CEĻOŠANAS BIROJA

(lūdzu rakstiet adresi)

VAI TU ESI PILNA LAIKA STUDENTS

Bilētes samaksājamas un dabūjamas Amerikā, Kanādā un Eiropā. Saņemot izpildīto pieteikšanās lapu, rīcības komiteja atbildēs ar lidojuma detaļām, kā arī kur var biljetu nopirkt.

PRAKTISKA INFORMĀCIJA

Naktsmājas — Pēc savām vajadzībām attiecīgi izpildiet pieteikšanās lapu. Rīcības komiteja nokārtos Jūsu naktsmājas pirms kongresa. Pēc kongresa, sarunās uz vietas.

Latviešu Jaunatnes Apvienība Austrālijā (LJAA) arī ir sagatavojusi Austrālijas latviešu "naktsmāju tīklu". Grāmata būs saņemama augustā no VLJK pārstāvjiem.

Ceļošana uz Austrāliju — Ārzemju lidojumiem Austrālijas aģentūra, "Business Holiday Travel", ir pieņemta kā oficiālā kongresa ceļošanas aģentūra.

Braucējiem piedāvā lētākas cenas vai vismaz tikpat lētas kā citās aģentūrās. Lai šo iespēju izmantotu ir jāizpilda attiecīgā nodaļa pieteikšanās lapā.

Iebraucējiem vīzas ir nepieciešamas. Ieteicams tās laicīgi iegādāties.

Tūristu informācija — Dabūjama sūtniecībā, lidojumu sabiedrības "Qantas" birojos, kā arī "Australian Tourist Commission" pārstāvniecībā.

Ceļošana pa Austrāliju — Lido ar "TAA" uz Melburnu. Esām iecēlušī "Trans Australia Airlines" kā oficiālo lidfirmu Austrālijas mērogā. Viņiem ir pieredze visos ceļojumu jautājumos.

Iesakam visiem 6. VLJK dalībniekiem sazināties ar "TAA Convention Travel Consultant" (saraksta apakšā) kas var piedāvāt grupu atlaides kur tās paredzētas. Varēs arī pārrunāt citas iespējamās atlaides indivīdiem.

Sydney	Frances Ferguson	669 9555
	Bob Ricketts	
Canberra	Di Mosley	46 1811
Brisbane	Chris Houghton	33 2011
Adelaide	Barry Smith	216 1911
Perth	Pamela Hall	323 0331
Hobart	Coraleen Bennett	38 3511
Launceston	Mike Butler	32 9911
Newcastle	Chris Bourke	26 1544
Townsville	Bill Pellow	81 6211
Darwin	John Bradford	92 3311
Melbourne	Stuart Sargent	345 1333
	Renate Polglaze	

Laiks — Melburnā caurmērā temperatūra vasarā ir apmēram 25°C vai 77°F, lai gan notiek temperatūras maiņa vakaros. Ieteicami ņemt siltākas drēbes līdzi.

Kongresa reģistrēšanās — Varēs reģistrēšanos nokārtot kultūras dienu laikā pie 6. VLJK informācijas galda Melburnas latviešu namā.

Transports uz Dūkī — Sazinoties ar rīcības komiteju kultūras dienu laikā var sarunāt transportu ar privātām mašīnām vai autobusu uz Dūkī. Ir iespējams tikt ar vilcienu no Melburnas. Izkāpjot "Violet Town" vai "Benalla" stacijās, zvaniet Dūkī, lai izsauktu transportu uz kongresu.

Tuvāku informāciju par 6. VLJK Austrālijā sniegs latviešu presē bet tā ir arī dabūjama no rīcības komitejas locekļiem un pārstāvjiem:

RĪCĪBAS KOMITEJA

AUSTRĀLIJĀ: Edgars Krūmiņš (priekšsēdis)
Juris Benķis, Roberts Brenners,
Rolands Lappuķe, Ģunārs Nāgels,
Lelde Ramma, Nora Šterna,
Pēteris Klaviņš

Adrese: 18 Edward Street, Essendon
Victoria 3040, Australia

AMERIKĀ: Guntis Šmidchens
4932 N. Bell
Chicago, IL 60625

DIENVIDAMERIKĀ: Anita Zalta
Letonia 1112
1663 San Miguel
Prov. Buenos Aires, Argentina

EIROPĀ: Andrejs Neimanis
Wienburgstr. 56
4400 Munster, West Germany

KANĀDĀ: Aija Abene
229 Beverley Street
Toronto, Ontario, M5T 1Z4

6. VLJK PĀRSTĀVJI

AUSTRĀLIJĀ: Pēteris Švans, Sidnejā
Maruta Smita, Adelaidē
Andra un Imants Kīni, Pertā
Eriks Zemītis, Brisbanē
Kārlis Ātrēns, Kanberā

ZVIEDRIJĀ: Gundega Muchka

ANGLIJĀ: Rolands Blēzurs

PASTĀVĒS,
KAS PĀRVĒRTĪSIES?

6. VISPASAULES LATVIEŠU
JAUNATNES KONGRESS
31.XII.83-6.I.84

